

Lietuvių TIDIDIS LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Nr. 16 (28) Detmoldas, 1947 m. balandžio mėn. 17 d. II metai

Ragina nepri- pažinti Pabal- tijo aneksijos

LAISKAS THE TIMES REDAKTO-
RIUI APIE PABALTIJOS VALSTYBES

Balandžio 5 d. Times numeryje įde-
tas įdomus laiškas, kurį patiekiamė
mūsų skaitytojams. Laiške rašoma:
Pone, — Mes tikimės, kad Tamstos
laikraščio skiltyse atsiras vietos pa-
reikšti mūsų rimtą viltį, kad dabar
vykstantis Maskvoje derybos su Sov.
S-ga neturės pasekmių, kurios leistų
pripažinti de jure Pabaltijo valstybių
aneksiją. Atsižvelgus į tą faktą, kad
šių valstybių užgrobinimas buvo aiškus
pasirąstymas sutarti su Rusijos
Rusijos pusės, kuri „be rezervų pripa-
žino“ šių valstybių laisvę ir suverene-
tą, laisvai ir visiems laikams atisa-
kydama bet kokių teisių šiose kraš-
tuose“, mes pabrėžiame, kad nors pri-
pažintas šių kraštų užėmimas de facto,
bet kad mes nepadarysime jokio toli-
mesnio žingsnio, kuris rimtai pažeistų
mūsų įstatyminius standartus bei tarp-
tautinę moralę. Dabar, kada Vokietija
yra nugalėta, negi Sov. S-ga galėtų
bijoti šių mažų valstybių?

Pripažinimas de jure Italijai užim-
tos Abisinijos mūsų krašte išaukė aš-
trius jausmus. Tačiau Pabaltijo gy-
ventojai atstovaujantys žymiai aukštesnį
civilizacijos laipsnį negu abisiniečiai
ir yra rimtai nukentę. Ar mes ty-
liai pripažinsime šiandien tai, ką dau-
gelis prieš 10 metų yra pasmerkę?

Jūsų
Ernest Barker, Alfred C. Bos-
son, J. Hampden Jackson, A. S.
Duncan Jones, W. R. Mathews,
John McKay, Edward Meyers,
Gilbert Murray, R. F. Scott.

AMERIKOS VALDŽIA PAKARTOTI- NAI UŽTIKRINA

Vašingtonas. — Kovo 11 d. Valsty-
bės Departamento aukšti pareigūnai
priėmė Amerikos Lietuvių Tarybos de-
legaciją, kuri padarė atitinkamą pa-
reikšimą Lietuvos gyvybiniams klau-
simais, ryšium su Maskvoje vykstančia
konferencija.

Delegaciją sudarė Tarybos pirm. L.
Šimutis, sek. P. Grigaitis, id. M. Val-
dyla ir Informacijos Centro vedėjas
K. Jurgėla. Valstybės Departamentas
pakartojamai Amerikos vyriausybės nu-
statymą nepripažinti Lietuvos ir jos
kaimynių Latvijos ir Estijos užėmimo.
Pasikalbėjimas buvo labai teigiamas
pobūdis. Apie tai rašė „New York
Times“ ir kiti laikraščiai.

„Amerika“ SIR STAFFORD CRIPS APIE PRE- KYBĄ SU PABALTIJOS VALSTYBE- MIS

Balandžio 15 d. Anglijos prekybos
ministeris spaudos konferencijoje, ku-
rioje buvo pranešta apie prekybos san-
tykus su Sov. S-ga, pabrėžė, kad be
amatomų gauti žaliavų iš Sov. S-gos.
Anglijai norėtų gauti tuos maisto pro-
duktus iš Pabaltijo valstybių, ku-
riuos ji gaudavo prieš šį karą.

TRUMANO POPULIARUMAS AUGA

The Manchester Guardian specialus
korespondentas iš New Yorko praneša,
kad pats žymiausias reikšmingas Ame-
rios politiniame gyvenime yra nepa-
prastas prez. Trumano populiarumo au-
gimas. Prieš keletą mėnesių kiekvien-
as respublikonas buvo ūtkaras, kad jie
laimės 1948 metų prezidento rinkimus.
Šiandien dauguma respublikonų savo
privačiuose pasikalbėjimuose sutinka,
kad su Trumanu bus sunki kova.

Daugelis mano, kad prez. Trumano
autoriteto kilmiai yra labai padėjęs jo
sugebėjimas pasisavinti kai kurias res-
publikonų idėjas.

Respublikonai, laimėję kongreso rin-
kimus, negalėjo išvesti nė vieno duo-
tojo pažado. Kiekviena pastanga su-
mažinti krašto biudžetą susitikdavo
kieta pasipriešinimą pacoje respubli-
konų partijoje. Anksčiau buvo kalba-
ma sumažinti išlaidas 25%, o šiandien
minima tik 10%.

Kalbant apie prez. Trumaną, reikia
neužmiršti dviejų dalykų. Pirmiau-
sia Trumanas išmoko būti prezidentu.
Antra — jis niekuomet ne širdies ne-
buvo New Dealer. Rooseveltui mi-
rus, jis jautė, kad privalo testuoti buvusią
politiką. Praėjusieji rudens rinkimai
Trumano buvo laikomi jo paties lai-
mėjimu, nes Amerika atsikako nuo
New Deal politikos. Šis pasikeitimas
jo buvo priimtas su dideliu palengvė-
jimu ir pasitikėjimu, kad dabar jis
yra padėties šeimininkas.

Jis daro daugelį klaidų. Svarbiau-
sios jų yra naujoji politika Graikijoje
ir Turkijoje, nusišukant nuo JT. Ir
antroji — nemokėjimas greitai sutar-
kyti Henry Wallace po jo kalbos.

Yra tiesa, kad naujoji Trumano po-
litika beveik nesiskiria nuo respubli-
konų, bet Trumano patarėjai jam sa-
ko, kad šios politikos šiandien nori vi-
sas kraštas.

APRIBOJAMA PROF. S-GU GALIA

BBC, IV, 17. JAV Senatos priėmė
įstatymo projektą, kuriuo suvaržoma
Profesinių S-gų neribota galia. Pagal
šį įstatymą įmončių savininkai turės
raite priimti ir tokius darbininkus, bei
tarnautojus, kurie nepriklauso Prof.
S-goms.

MASKVOS KONFERENCIJA BAIGIASI

Keturi ministrai Maskvoje konferen-
cia jau šeštą savaitę. Tačiau šių pasit-
arimų pasekmės yra lygios nuliui. Čia
nieko nebuvo pasiekta, o dar labiau
pabrėžti tie priešingumai, kurie skiria
Rytus nuo Vakarų. Nebuvo nė vieno
svarbesnio klausimo, kuriuo ministrai
būtų galėję susitarti. Jeigu Bevinas su
Marshalliu reparacijų ar Vokietijos
sienų klausimu buvo vienos nuomonės,
tai Molotovo galvosena buvo diamet-
raliai priešinga. Bidault užimdavo ar-
ba laukiančią padėtį arba griebdavosi
koko nors kompromiso. Tikrieji di-
dieji buvo kieti ir laikėsi savo prin-
cipų: Vakarų ministrai siekią tvarkos
Europoje, o Molotovas nori Europą
gauti sovietų valdžiai.

Spauda ir radio stotys skelbia, kad
konferencija atsidūrusi „mirties taške“.
Niekas nesitiki, kad per šias kelias dien-
as įvyktų rimtas persilaužimas. Šią
savaitę ministrai pradėjo svarstyti
Marshallio pateiktąjį keturių valstybių
40 metų sutarties projektą. Šį pakl-
pasirąšius valstybės turėtų išpareigoti
prieš Vokietijos agresiją. Marshallio
 pasiūlymai ribojasi vien Vokietijos su-
tvarkymu ir suvaldymu. O Molotovo
 pasiūlymai yra daug platesni.

Jau trečią savaitę kaip Maskvos už-
kulisiose dera Londonas su Sov.
S-gos vyriausybe dėl sutarties praeš-
imo 40 metų. Tačiau BBC skelbia, kad
jų korespondentų turimomis žiniomis
nešą vilties, jog šis susitarimas būtų
pasirašytas dar šios sesijos metu. Esą,
Sov. S-gos pasiūlymai žymiai išplesti,
ir Anglijos vyriausybė turinti juos tin-
kamai apsvaistyti.

Prancūzijoje papūtė nauji politiniai
vėjai. Buvęs rezistencinio judėjimo
vadovas gen. De Gaulle savo per Ve-
lykų šventės pasakytomis kalbomis iš-
jodino Prancūzijos politinį gyvenimą.
Tačiau juo nepaprastai nepatenkinti
komunistai (ji vadina reakcijos kūrė-
ju), taip pat nepatenkinti ir socialistai.
Jų vadovai Blumas ir prez. Auriol
pasisakė prieš De Gaulle dedamas pa-
stangas sujungti prancūzų viešąją nu-
omonę, nes iš tokios veiklos gali susi-
daryti du priešingi blokai. Balandžio
15 d. žiniomis, De Gaulle sutikęs va-
dovauti naujai politinei partijai, kuri
siekianti sujungti visus prancūzus po
tautine vienybės vėliava. Netolima atei-
tis parodys, kokios reakcijos vyks
Prancūzijoje ir kitose valstybėse. Viena
aišku, kad De Gaulle yra tas vyras,
kuris Prancūzijai ūkrai nori gero, tai
jis įrodė prieš šį karą ir šio karo metu
— ne tik žodžiais, bet ir darbais.
Jo grįžimas į viešąjį politinį gyvenimą
turėtų sujungti visas dešiniasias svei-
kai galvojančias tautines grupes į vie-
ningą frontą, teigia BBC pranešėjas.

Balandžio 20 d. britų okupacinėje
zonoje įvyks konstitucinio parlamento
rinkimai. Šiems rinkimams gyvai ruo-
šėsi visos didžiosios politinės partijos.
Daugiausia vilčių rinkimus laimėti tu-
ri CDU ir SPD. Jau 1946 metų rudenį
jų sąvaldybių rinkimai parodė, kad
komunistų partija Vokietijoje neturi
populiarumo. Nėra abejonės, kad prie
komunistų autoriteto smukimo žymiai
prisideda tremtiniai vokiečiai iš rytini-
ni Vokietijos sričių ir tie bėgliai, ku-

rie atneša vis naujų žinių apie ten
siaučiantį terorą ir kt. sovietinio ro-
jaus laimes.

Praėjusios savaitės pabaigoje DP
problema buvo vėl diskutuojama pa-
saulio radio stotų, UNRRRO direktor-
ius Rooks padarė pareikšimą, kad
visi pabėgėliai bus prievarta gra-
žinti namo prieš UNRRRO pabaigiant
savo globos darbą. Vėliau šis parei-
šimas buvo sušvelnintas ta prasme,
kad tremtiniai bus atiduoti vietinės
administracijos, t. y. vokiečių globai.
Šiuos UNRRRO direktoriaus parei-
šimus griežčiausiai paneigė britų ra-
dijas. Kovo 12 d. BBC pareiškė, kad
„iš UNRRRO šaltinių paskleisti ir kai
kurių radio stotų išplatinti parei-
škimai, kad pabėgėliai bus prievarta
grąžinti namo arba atiduoti vietinės
administracijos žinion, neatitinka tie-
są. Tai prieštarauja duotiems britų
vyriausybės pažadams ir jos vedamai
politikai tremtinių atžvilgiu. Britų
vyriausybė niekuomet prievarta
nieko neversianti grąžinti namo. Angli-
jos vyriausybės nuomone, kiekvienas
žmogus galės gyventi ten, kur jis jau-
čiasi saugus“.

Neaišku, ką norėjo pasakyti
UNRRRO direktorius minėtu parei-
škimu. Viena yra aišku, kad jis tuo pri-
sidedo prie nerimo keltimo tremtinių
tarpe.

Maskvos konferencija pėsėdžiauja. Priekyje kairėje min. Bevinas, antroje sta-
lo pusėje min. Molotovas, dešinėje min. Marshallis, visai dešinėje min. G. Bidault.

Maskvos konferencija pėsėdžiauja. Priekyje kairėje min. Bevinas, antroje sta-
lo pusėje min. Molotovas, dešinėje min. Marshallis, visai dešinėje min. G. Bidault.

SUVAŽIAVIMO PRIIMTOS REZOLIUCIJOS

REZOLIUCIJA GLOBOS, SVIETIMO IR DARBO ORGANIZACIJOS REIKALU

Suvažiavimas, išsklause Baltų Cen-
trinės Tarybos lietuvių atstovų prane-
šimą išdiskutavęs jame iškeltus klau-
simus, konstatuoja, kad
1. Baltų globos, švietimo ir darbo
organizacijos ir Lietuvių Tremtinių
Bendruomenės organų įvykdytas sude-
rinimas, suvažiavimo nuomone, esamo-
sios sąlygomis yra pati geriausia forma
lietuvių tremtinių masėi būti zonoje
atstovauti ir jų reikalams atitinkamos
institucijose ginti.

II. Baltų Centrinės Tarybos ir jos
organų veikla tremtinių atstovavimo, jų
interesus gynimo, eventualaus įkurdini-
mo, švietimo ir aprūpinimo srityse
buvo pakankamai plati ir intensyvi, da-
visu tremtinių bendruomenėi britų zo-
noje gerų vasių, todėl ji suvažiavimo
vienbalsiai aprobuojama ir už ją vi-
siems vadovaujantiems organams ir as-
menims reikiamas dėkingumas.

Sia proga suvažiavimas atkreipia
dėmesį į tai, kad kai kuriose apygar-
dose ir stovyklose organizacinis veik-
los suderinimas dar nėra pakankamas
ir pageidautina, kad Baltų globos, svi-
etimo ir darbo organizacija ir Lietuvių
Tremtinių Bendruomenės vietos organai
nedelsdami pašalintų esamus nedarnu-
mus ir veiklą pagyvintų.

Be to, suvažiavimas pageidauja susi-
spinti informaciją iš centro gyvų žo-
džių, aplinkraščių ir spauda ir, iš
kitos pusės, pagyinti ryšius ir infor-
mavimą apie vietos reikalus iš perife-
rijų į centrą.

Suvažiavimas, išsklause vyr. švietimo
inspektoriaus atsiro pranešimo ir dis-
kusijų švietimo reikalais, pažymi, kad
sunkionis dabartinės sąlygomis, esa-
masis švietimo įstaigų tinklas yra pa-
tenkinamas, mokslo lygis išlaikytas pa-
lygti aukštas, o pasirinktoji švieti-
mo ir auklėjimo kryptis priimtina. Už
šias švietimo ir auklėjimo pastangas
švietimo vadovams ir visam mokymo ir
auklėjimo personalui suvažiavimas
britų zonos lietuvių vardu širdingai
dėkoja.

Suvažiavimas tačiau pageidauja ies-
koti būdų:
a) paspartinti mokslo įstaigų aprūpi-
nimą vadovėliais ir kitomis mokslo
priemonėmis,
b) sustiprinti svetimų kalbų mokymą
mokyklose ir kursuose,
c) suintensyvinoti profesinį mokslė-
vių ir suaugusiųjų paruošimą, atsižvel-
giant į ateities perspektyvas,
d) atkreipti ypatingą ne tikrai svi-
etimo darbininkų ir tėvų, bet ir tre-
mtinių bendruomenės centrinių ir viet-
inių organų ir stovyklų vadovų bei
demoralizuojančią auklėjimo aplinką,
žalojančią mūsų jaunimo ir visos be-
ndruomenės dorovinius pradus ir visų
suteiktinėms pastangoms stoti ir grie-
žtą kovą su pasireiškiančiomis negero-
vėmis.

BRITŲ ZONOS LIETUVIŲ STOVYKLŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

Balandžio 12 ir 13 dienomis Meer-
becko stovykloje įvyko labai rimtai pa-
sireiškęs zonos lietuvių stovyklų at-
stovų suvažiavimas, apsvaistęs didelę
ir rimtą darbotvarkę.

Suvažiavimą atidarė Baltų Centrinės
Tarybos, kuri suvažiavimą suorganiza-
vo, narys P. Rudinskas, pasiūlęs prez-
idiumą ir komisijas.

Po to p. Rudinskas padarė platų ir
išsamų pranešimą
apie Baltų globos, švietimo ir dar-
bo organizacijos lietuvių skyriaus
veiklą.

Visų pirma, nupasakota organizacijos
eiga. Pradžioje, kaip žinoma, veikė
viešai LTB komitetai. 1946 m. balan-
džio 3 d. Detmoldoje įvyko pirmasis po-
sėdis naujai baltų organizacijai įkurti.
Kandidatus į ryšininkus pasiūlė LTB
komitetai. Baltų Centrinę Tarybą
(Baltic Central Advisory Council) su-
daro 6 nariai, po du estų, latvių ir lie-
tuvių. Tris apygardines tarybas (Bal-
tic District Advisory Council): 1) Šiau-
rės Reino ir Vestfalijos, 2) Zemetinės
Saksonijos ir 3) Slezvig-Holšteino ir
Hamburgo — sudaro trys nariai, po

buvo pasiekta didesnių ar mažesnių
vasių. Juo toliau, juo BCT darbas
plečiasi ir didėja, — konstatuoja p.
Rudinskas. Tiesa, tas darbas nėra de-
kingas, nes BCT riki taktai patariamo-
ji, o daugelio mūsų tremtiniams svar-
bių ir labai net opių klausimų, pagal
statutą, nei liesti neturima teisės, bet
darbas tas dirbamas visu atsidėjimu ir
stropumu, kiek tikta galima. Tautie-
čiai turėtų atsižvelgti ir į tai, kad BCT
negali apie savo darbus skelbti. Ją tų
žinių viešumu dažnai pralenkia kiti
organai, kurie disponuoja didesėmis
teisėmis.

Todėl, nors yra tam tikros sąlygos,
kurios riboja veikimą, bet vis dėlto
jis yra galimas ir galimas naudingai
sunaudoti. Yra geros valios. Yra
noro suprasti. Ir šis suvažiavimas, ku-
ris dabar susirinko aptarti šią didelę
dienotvarkę, yra viešai leistas. Už tai
galima būti tikrai dėkingiems tiems or-
ganams, kurie leidžia.

P. Rudinsko pranešimas buvo tikrai
platus, išsamus, visapusiškai nušviečias
BCT veiklą, kuri yra impozantiška.

Apie švietimą ir profesinį lavinimą
platų ir taigpį išsamų pranešimą padarė
vyr. švietimo inspektorius M.
Kriksčiūnas. Jis, taupant laiką, kuris
buvo panaudotas pagrindiniam BCT
pirmininko pranešimui, turėjo savo
pranešimą kiek apštrumpinti, tačiau ir
iš to, ką jis spėjo papasakoti, susidarė
pilnas darbo ir jo gairių vaizdas.

Be ko kita, p. Kriksčiūnas konstatu-
vo ir tuos sunkumus, kurie dabar su-
daro nemažą švietimo ir auklėjimo
darbo kliūčių. Iš visenos pusės morali-
nės susikimšusių stovyklose žmonių
gyvenimo aplinkybės, iš kitos — mity-
bos sunkumai, iš trečios visiškas netu-
rėjimas arba trūkumas mokslo priemo-
nų ir t. t. neleidžia išvystyti viso dar-
bo našumo.

M. Kriksčiūnas atskirai apsisoto ties
profesiniu švietimu ir nurodė jo sa-
vuosius sunkumus. Profesiniam moky-
simui konstatuoti ypatingi sunkumai,
nes jam reikia daug ir didelių medžia-
ginių sąlygų — reikia dirbtuvių, reikia
įrankių, reikia medžiagų, o tai yra ar-
ba visiškai negalima arba nepaprastai
sunku gauti.

Pranešėjas patiekė ir mokinių bei
mokyklų statistiką, jų suklasifikavimą
pagal mokslo krypties pobūdį, ir šia
prasmę patiekė impozantiškų duomenų
ir rimtos argumentuotės.

Trumpa, bet stipri ir gražiai argu-
mentuota pranešimą padarė

Mažosios Lietuvos tarybos

pirmininkas E. Simonaitis, kuris nu-
švietė mums visiems gerai žinomuosius
reikalus, bet naujai susidarūsius są-
lygose. Jis prisiminė Pirmąjį pasaulinį
karą ir tuometines Mažosios Lietuvos
gyventojų nuotaikas, kurias sugrėtino
su dabartinėmis, ir konstatavo žymų
susipratimo pagerėjimą. O tai prane-
šėjui duoda pagrindo teigti, kad tie
opūs lietuvių tautai reikalai eina vis
į didėjantį supratimą ir aiškumą. Ypač
labai ryškėja netiesybė, kuri gaudė šią
seną lietuvių gyvenamą Lietuvos dali-
jį. Jis reiskia viltį, kad teisybė ir teise-
tumas laimės ir Lietuva pagaliau bus
vieninga ir vieningai galės gyventi sa-
vo ir visos žmonijos gerovei ir kleste-
jimui.

Trumpus pranešimus padarė BALFo
įgaliotinis L. Dymša ir skirstymo ko-
misijos pirmininkas dek. kun. Starkus.
Tačiau kadangi BCT Gerbiavo skyriaus
vedėjas V. Užupis į suvažiavimą nebu-
vo atvykęs, o jo žinioje yra faktinis
visų BALFo gėrybių paskirstymas, tai
suvažiavimas plačiau šio klausimo ne-
svaistė.

Labai plačiai ir išsamiais praneši-
mais buvo išnagrinėtos
tremtinių įskurdinimo galimybės
Vokietijoje, Anglijoje ir kituose kraš-
tuose.

Labai platų, visapusiškai išanalizuo-
jantį pranešimą apie DP darbo ir įs-
kurdimo galimybes Vokietijoje padarė
BCT narys inž. L. Balsys. Jo prane-
šimas dedamas skyrium. Po jo taigpį
išsamų pranešimą apie įskurdinimo
galimybes Anglijoje ir kitur padarė
kitas BCT narys P. Rudinskas, kurio
pranešimas seks po p. Balsio praneši-
mo, kaip organiškas jo visų susietas.

Labai rimtos buvo diskusijos dėl vi-
sų pranešimų. Jose labai daug išsiaiš-
kinta dalykų.

Suvažiavimo pabaigoje priimtos re-
zoliucijos, kurios skelbiamos skyrium.
Abu vakarus po suvažiavimo po-
sėdžių buvo visai Meerbecko lietuvių
stovyklai vieši pranešimai —
šeštadienį red. J. Kardiolio ir gen. Ple-
chavičiaus aktualiomis temomis, o sek-
madienį P. Rudinsko apie tremtinių
įskurdinimą.

Suvažiavimas, kuriam pirmininkavo
agr. p. Malinauskas (Oldenburgas),
praėjo visiškos rimties ir reikalų svar-
bumo supratimo nuotaikoje, darbingai
ir gražiai.

Suvažiavime buvo atstovaujamas be-
veik visos Anglų zonos lietuvių tre-
mtinių stovyklų.

Didelė padėka išreikšta Meerbecko
lietuvių komitetui ir stovyklų gyven-
tojams, kurie, kad ir labai pasunkėju-
siosiomis medžiaginėmis sąlygomis, ne-
paprastai vaišingai ir svečiai priėmė
kitų stovyklų atstovus, juos maitino ir
nakvino kaip įstengdami geriau ir
gražiau. Suvažiavimas taigpį gražiai
padėkojo karinei valdžiai ir UNRRRO,
leidusioms šį svarbų suvažiavimą, ypač,
kad šis suvažiavimas įvyko kaip tikrai
labai aktualiu laiku, kai jau konkrečiai
kilo reikalas išsiaiškinti išvykimo į
Angliją reikalus.

Todėl pareikšta padėka ir suvažiavi-
mo iniciatoriui — BCTarybai.

Suvažiavimas visiems paliko gerų
įspūdžių ir davė gerų vasių. Jis baig-
tas iškilmingai — Tautos Himnu.

J. K.

JAV SENATAS UZ PARAMĄ GRAI- KIJAI IR TURKIJAI

— BBC, IV, 16. JAV senato užs.
reik. komisija priėmė prezidento pa-
siūlytąjį Graikijai ir Turkijai teikti
našalinius, moksleiviams, studentams, ir
nos pagalbos įstatymą.

Naujasis JAV pasiuntinys Anglijai
Mr. Lewis Williams Douglas
(dpd-Planet)

vienu nuo tautybės, kiekvienai apygar-
dai. Atskiroms stovykloms skirti So-
cialinės globos komitetai (Social and
Welfare Committees), kurie sudaromi
UNRRRO arba Mil. Gov., žiūrint, kas
stovyklą administruoja.

Organizacijos rolė patariamoji, iš-
skyrus politinius klausimus, kurie ne-
teina į organizacijos uždavinius. Jos
tikslai apibrėžiami pavadinimu — so-
cialiniai reikalai, švietimas ir darbas.
Ji turi laikytis Kontrolinės komisijos
nustatytų ribų. Visų tarybų po-
sėdžiams pirmininkauja Mil. Gov. ir
sekreteriuoja UNRRRO atstovai. Orga-
nizacija dabar jau sudaryta, išskyrus
Zem. Saksoniją, kuri vis dar negauna
patalpų. Organizacija gavo leidimus
mašinoms laikyti ir benzino nemoka-
mai gauti, gavo darbių patalpas, bet
jokų lėšų darbiui ir reikalingai me-
džiagai įsigyti.

Baltų Centrinę Tarybą gautose dar-
bo patalpose įsikūrė 1946 m. rugpjūčio
mėnesį.

Bendrai imant, organizacija susitvar-
kusi, konsoliduota ir veikia visiškai
gerai sutarta, visų veiksmų aprobuota.
Šia prasme yra visiškas aiškumas.

Kitose zonose, kaip žinoma, veikia
Lietuvių Tremtinių Bendruomenės ko-
mitetai, rinkti demokratinio būdu,
kaip dabar aiškinama, trejiems me-
tams, nes tie komitetai atstoja savival-
dybės organus, o šie renkami trejiems
metams.

Visa, visose zonose esanti, LTB or-
ganizacija dėl tų zoninių skirtingumų
nenukenčia, išskyrus, gal, negausias
išimtis, kurios tačiau, reikia tikėtis,
sistavarsis ir nesudarys atcietų jokių
išimčių.

Konstatuojamas faktas, kad BCT
veikia savo statuto ribose ir savara-
niškai, o statutas jos veikimą riboja
jos savarankiskumu.

P. Rudinskas sako, kad rimtesnis
BCT darbas prasidėjo tikiai 1946 m.
rugpjūčio mėnesį, kai buvo gautos dar-
bių patalpos, kurios ir dabar tebėra
rimta darbo sąlyga. Tiesa, kelis kar-
tus iš čia (Detmold, Wittjestr. 14)
bandyta BCT iškelti, bet ligšiol vis
dar pasiseka pasilikti vietoje. Sunku
buvo ir su įsikurimu, nes teko pradėti
visiškai be lėšų. Neturint lėšų, ne-
lengvas buvo ir susisiekti priemonių
išsprendimo klausimas. Tačiau nežiū-

Max Reimann — Vak. Vokietijos ko-
munistų (KPD) vadas

rint sunkumų, vis dėlto pamažu įsikur-
ta ir susitvarkyta taip, kad dabar dar-
bas jau įmanomas.

Pranešėjas plačiai ir nuosekliai iš-
dėsto ir apibūdina BCT darbus, rū-
pinantis tremtinių bendruomenės rei-
kalais: čia ir bendrieji reikalai, ben-
drosios būsenos sąlygos, čia ir tikrini-
mų klausimai, čia ir repatriantų padė-
ties sunkumai, čia ir Mažosios Lie-
tuvos gyventojų padėties savumų aiški-
nimai ir dar daugybė svarbių reikalų,
kurie BCT teko aiškinti, ginti, užtar-
ti — ir aiškinamaisiais raštais, ir me-
morandumais, ir išsiaiškinimais susi-
kimy bei posėdžių metu.

BCT teko ir karo belaisvių tautiečių
klausimas aiškinti ir ieškoti geriausių
išiečių, nes mūsų jaunuliai ir vokiečių
karo dalininkai buvo paimti jėga. Da-
linai tai pasisekė padaryti.

Nemaža rūpinantis nuosavybės apsa-
gojimu (gyvulių, automobilių ir kt.).
Nors oficialūs potvarkiai neatkauti,
tačiau jų vykdymas negavo pilnos eisi-
gos, ir tai išėjo į naudą. Rūpinantis
našaliais, moksleiviais, studentais, ir
nos pagalbos įstatymą.

(Nukelta į 2 psl.)

Darbo perspektyvos Vokietijoje

(Inž. L. Balsio pranešimo santrauka)

Remiantis šio paskutiniojo karo laimėjimų paskelbtu planu apie Vokietijos pramonės atkūrimą, galima padaryti išvadą apie darbo ir užsiėmimo perspektyvas Vokietijoje. Daugumoje, kaip matysime, jos yra negatyvios. Nors absoliučiu tikrumu yra labai sunku pramanyti, kokia bus netolima evo-lucija, tačiau yra dëlto bendras bruo-zas galima pasakyti, kad darbo susira-dimo ir avansavimo galimybių svorio centras persimėtė iš pramonės į ama-tus, iš didelę ūkio sistemos ir mažes-nių ūkių ir naujakurių plotmę.

Didelį vaidmenį, be abejoj, vaidina algos ir ūdarbiai. Didelių algų Vo-kietijoje būti negalės. Negalima pasi-tikti, kad tas amatas ar užsiėmimas, kuris šiandien yra pelningas, kad ir ateityje būtų gerai atlyginamas. 1926 metais sutampa su Vokietijos didžiausios ekonominės depresijos laiku, to-dėl anų metų dariniai, atrodo, tinka palyginimui. Ir štai Vokietijoje 1926 m. apie 63% dirbusiųjų uždirbdavo per mėnesį nedaugiau kaip po 100 RM, t. y. 92% — gaudavo atlyginimą nedides-nį kaip po 250 RM. Dabar įvesti smar-kiai padidinti mokesčiai neeis per-žengti anų metų pajamų.

Jei rodomas pasivimas pasirinkti darbą tokiose specialybose, kurios yra surištos su pramone, tai šita nuomonė be abejoj remiasi karo laimėjimų pas-kelbtu Vokietijos pramonės atkūrimo planu. Šito plano pagrindiniai nuosta-tai yra šie:

- 1) sunaikinimas Vokietijos ginkla-vi-mosi potencijalo,
- 2) pramoninis nuginklavinimas,
- 3) mokyklos reparacija, ir
- 4) pertvarkymas Vokietijos pramo-nės ir žemės ūkio taikos reikalam.

Visos pramonės šakos, kurios gami-no ginklus, šaudmenis, lėktuvus ir lai-vus, yra uždarstos. Todėl visos pro-fesijos, kurios užsiėmė panašių gami-nių produkcija, tapo Vokietijoje nebe-reikalingos. Tačiau nedarbo yra palie-čiami ne vien tie, kurie betarpiškai bu-vo įjungti į šių gaminių procesą ir da-bar turės įsiliėti į tas didžiules bedar-bių eiles, kurios buvo reikalingos šių imonių administracijai ir veikimui. Jūrininkams ir lakūnams, pav., nėra visiškai jokios perspektyvos, o jei netolimoje ateityje Vokietijai kai kurie varžtai ir būtų atleisti, tai ji pati turi toki didelį jūrininkų ir lakūnų kadra, kad kokiai dešimčiai metų ne-reikės jokio prieauglio. Jokių per-spektyvų nėra ir visokeriopų sintetinių gaminių pramonėje.

Elė pramonės šakų yra apkarpyta iki 50% prieškarinio savo pajūgumo: pav., metalurginė ir plieno pramonė, negeležies metalų pramonė, cheminė pramonė, mašinų gamybos pramonė, elektrosinstituta ir tekstilės bei popie-riaus pramonė. Susirasti šiose pramo-nės šakose darbo yra tikrai mažai vil-din.

Viena tik statybos pramonė ir su ja susiję amatai nėra varžomi. Tačiau, kaip visur, taip ir čia žaliavos trūka-mas, transporto sunkumai ir kitos prie-žastys supralaivavo reikalingų naujų namų statybą ir net būtinais reikalingus remontus, nors reikia manyti, kad šios pramonės vystymasis bus galimas.

Šiokių tokių perspektyvų turima me-džio apdirbimo ir baldų, stiklo pramo-nėje, keramikijoje ir dviračių bei moto-ciklų gamyboje.

a) Žemės ūkis

Nors žemės ūkiui visuomet yra rei-kalinga darbo jėga, tačiau kas pasi-rinks Vokietijoje žemės ūkį, tas turės likti visą savo amžių žemės ūkio eili-niu darbininku, nes kažin ar bus ima-noma DP-eiti, kad ir įjungtama su vi-somis teisėmis į vokiečių ekonominį gyvenimą, pasidaryti savarankišku ūki-ninku. Įsigyti DP-eiti kad ir nedidelį ūkį bus labai sunku, nes vokiečių ūkiai tvirtai laikomi per generacijas vienos šeimos rankose.

Naujakuriu tapti Vokietijoje yra ir-gi tikrai mažai perspektyvų. Jei ir bus išdalinti dideli ūkiai ir nenaudo-jami plotai paversti naudojama, tai anglų zonoje, vokiečių apskaičiavimu, sudaryti pavyks gal kokius 100.000 ūkių. Bet šitas ūkių skaičius yra tiesiog juo-

kingai mažas, palyginus jį su tuo mili-joniniu vokiečių ūkininkų skaičiumi, kuris atėjo iš Rytų Vokietijos. Vien Šlesvigo-Holšteine, kuriame prieš karą buvo apie 1.600.000 gyventojų, dabar yra dar prigrūsta per milijoną vokiečių pabėgėlių. Akademikais išlavintų ūki-ninkų Vokietijoje irgi netrūksta.

b) Anglių kasyklos.

Vienintelė palankesnė perspektyva Vokietijoje nekvalifikuotam darbinin-ku yra anglų kasyklose. Šiuo metu, kaip ir ateityje, Vokietijoje pirmas anglų kasimas. Anglis, bent anglų zo-noje, yra vienintelis didesnis mainų objektas, kuris galina palaikyti ir pa-didinti maisto pristatymą Vokietijos gyventojams. Dėl to norima pakelti iškasamos anglies kiekį, padidinant ir anglies kasyklų darbininkų skaičių. Vokietijos anglies kasykloms reikia prieauglio. Calkm gana lengvai čia išimūti iki tūkst. meistrų su geru atlyginimu, kokių, pav., vienas kitas yra iš mūsų tautiečių Dortmund-Husen kolonijoje.

c) Pramonė.

Greta apmokytų ir išmokslinto kva-lifikuoto darbininko stovi pamokytas ir nemokytas darbininkas. Tikint iš-mokslintas kvalifikuotas darbininkas, kuris galės įrodyti, kad turi atitinkan-čių vokiečių amatų mokyklai mokslo ir praktikos cenzą, galės pakopti ankš-čiau.

Šiandieną yra labai mėgiami tech-niški amatai, tačiau perspektyvos šioje srityje gana liūdnos. Techniški gerai paruoštų buv. vokiečių karių masė už-tvėndė visur su kaupu techninio po-būdžio amatus. Ilgokam laikotarpiui Vokietijai šioje srityje nereikės jokio prieauglio. Išskirti, gal, būtų radio mechanikai, kurie dabar yra perkrauti darbu, tačiau dėl žaliavos stokos ir čia darbininkai atleidinėjami. Pers-pėtinai yra visi tie, kurie dirbo prie motorų. Šią sritį buv. Wehrmachto kariai vėl pajėgs užpildyti su kaupu. Salkalvių, auto ir motomechanikų Vo-kietijoje netrūksta. Be to, sunaikins Vokietijos ginklavimosi pramonę, visa milžiniškoji masė ten dirbusių au-tantininkų ir kvalifikuotų darbininkų ver-žiasi į amatus, nes pasiliekančioji men-ka taikos reikalam pramonė tegalės absorbuoti iš jos tik mažą dalelę.

Elektrotechnikų irgi netrūksta. Gal daugiau perspektyvų įsigurti turi sa-udininkai, vandentiekių instaliatoriai, staliai, odininkai, mezgėjai, puodžiai, skaldėjai ir pan.

Inžinieriai? — Po kapituliacijos daugelis inžinierių iš buv. Wehrmachto persimėtė į privatinę pramonę. Čia rasitę jų visokius rūšių ir amžių grupių. Paminėsiu vieną atsitikimą, kokiame padėtyje yra laisvų profesijų žmonės. Hamburgo inžinierių moky-kloje buvo atleistas vienas mokytojas. Į šitą vakuojančią vietą pretendavo 109 kandidatai, iš kurių 60% buv. daktarų-inžinierių.

d) Amatai

Buv. Wehrmachto kariai ir įstaigų tarnautojai, kurie nebegali gauti dar-bo savo buvusiose specialybose ar dirbtuvėse, jau senokai pradėjo mokin-tis amatų. Vokiečių amatų rūmai pa-ruošė reguliaminą ir nustatė mokslo cenzo dydį bei praktiką, reikalingą, kad žmogus galėtų išlaikyti gizelio egzaminus ir tapti kvalifikuotu darbinin-ku. Pav., asmens, dirbė artimoje darbo srityje, privalo dirbti naujajame amate apie pusantį metų, kol galės tapti gizeliu, o asmens iš viso nedirbė, turės atidribti net iki pusmetį metų, kol galės laikyti gizelio egzaminus.

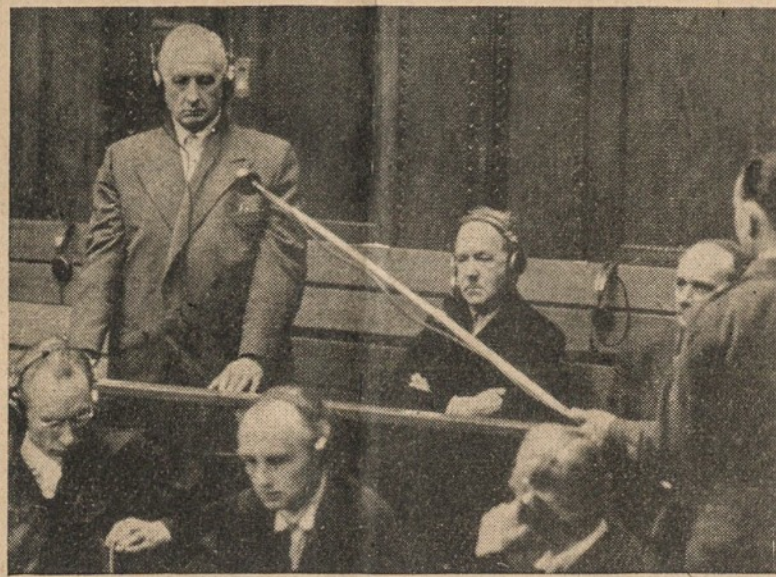
Norint savarankiškai verstis amatu, reikia būti meistrui, kurio diplomą turi būti pripažintas amatų rūmų. Po to turi būti gauta koncesija, kuri šiuo metu nelengvai gaunama, nes naujos dirbtuvės įkūrimas ir reikalingumas pirmą iširiamas amatų rūmų. Šis koncesijų potvarkis buvo išleistas karo metu apsaugoti ir kariuomenę pamtu-sius nuo neleistinos konkurencijos jiems iš kariuomenės grįžus.

Amatai, kurie ankščiau buvo pramo-nės išimtis, dėl šio karo padarinių įgavo didesnę reikšmę, beveik kaip viduramžių laikais. Ypatingai amati-ninkai nereikalauja didelio žaliavos

sunaudojimo; įvairūs pataisymai ir atnaujinimai, yra taip apkrauti darbu, jog mėnesiais reikia laukti batų ar dra-bužių pataisymo. Todėl anglų zonoje siūvėjams ir batusiuvams yra išduota nemaža koncesijų, iš kurių apie 50% teko vokiečių pabėgėliams iš Rytų.

Bet nereikia užmiršti, kad šis per-krovimas darbu yra laikinis ekonomi-nis reiškinys, kuris kitaip atrodys, kai nors ir ribota pramonės produkcija pradės didėti. Palaipsniui atsiras vie-toje nuolatos taisomų kasdieninio gy-venimo reikmenų nauji gaminiai, ir pataisymais apkrautos amatininkų len-tynos pradės tūstėti, apyvarta mažės ir perkrovimas darbu išnyks. Tačiau pa-grindinis sunkumas ir amatuose yra žaliava.

Šių darbo perspektyvų ir dabartinės maisto padėties akivaizdoje, be abejoj, gana lengva susidaryti vaizdą, ką žada įsijungimas į vokiečių ekonominį gy-venimą ir pastovus įsikūrinimas Vo-kietijoje.

Nürnbergte teisiama buvę Vokietijos ūkio vadovai. Stovi Fr. Flick, kuris buvo laikomas turtingiausiu vokiečiu. (dpd-Bild)

SOVIETŲ, RUSIJOS VALDOVAI

Oficialiuose Maskvos priėmimuose šalia įprastų Molotovo, Gusevo, Vi-sinskio ir Gromyko veidų pasirodė ir kiti Sovietų Sąjungos vadai. Kas gi yra tie Rusijos valdovai? Tai yra vy-rai, kurie užima atskingas vietas vy-riausybėje ir partijoje. Jie visi yra nuėję ilgą kelią, nužymėję daugeliu bandymų, kuriuose buvo iširta jų neišsamią energiją, ilgmetę valdy-mo praktiką, nuopelnai komunistų par-tijai ir patikrintas jų įsitikinimų su-brendimas bei atsparumas prieš Tro-ckio ir kitų opozicinių idėjas.

Portretai Politiniame Biure

Politinio Biuro, kuriame formuo-jama vidaus ir užsienio politikos va-lia, nariai yra: Stalinas, Molotovas, Beria, Zdanovas, Vorosilovas, Malen-kovas, Kaganovičius, Andrejevas, Kru-sanovas ir patarėjai Vosnesensky, Bul-ganovas, Kossyginas ir Svernikas.

Šita partijos hierarchijos viršinė vaidina lemiantį vaidmenį Rusijos po-litikoje. Tie aukščiausieji partijos va-dai dažniausiai yra ir vyriausybės arba Aukščiausios Tarybos nariai.

Berios profilis

Vidaus ir saugumo ministras Beria 15 m. vadovavo vidaus policijai. Jis kilęs taip pat iš Gruzijos, kaip ir Sta-linas.

Berios ryšys su komunizmu siekia net revoliucijos laikais, kai jis buvo Užkaukazyje čekos ir vėliau GPU še-fas. Iš ten atsauktas į Maskvą ir pas-kirtas visos GPU šefu ir vidaus rei-kalų komisarui. Beria pasidarė galin-giausias vyras vidaus gyvenime. Karo metu Beria vaidino taip pat didelį vaidmenį; jis yra vadovavęs Vyriausios Gynbos Tarybos, kuriai be jo pri-klauso Stalinas, Malenkovas, Vosne-sensky, Krušovas ir Vorosilovas. Savo NKVD žinioje jis turėjo specialius rinktinis dalinius, kuriuos kritiškia-siais momentais galėjo panaudoti (ir panaudojo Kaukaze) fronte.

Mikojanas

Iš 72 komunistų partijos centrinio komiteto narių ypatingai tipiską kar-jerą padarė ūkio ministras Mikojanas. Jis gimė 1895 m. Armenijos darbininkų šeimoje ir anksti pasidarė politiniu komisarui. 1919 m. jis buvo du kartu neramumas keliančiojo Turkijos pa-sienyje gaujoje anglų suimtas ir tu-rėjo bėgti į Baku, kur toliau tęsė savo revoliucinį darbą. Iki 1926 m. jis buvo partijos vadu įvairiose Rusijos vieto-vėse. 1926 m. Mikojanas paskirtas vi-daus ir užsienio prekybos komisarui.

Zdanovas — ekspertas Suomijai

Vos 19 metų turėdamas Zdanovas įstojo į komunistų partiją ir greitai kilo. Jam buvo patiktas Leningrado miesto ir apylinkės komunistų partijos vadovavimas. Karo metu jis vadovavo Leningrado gynimui. Kapitaliavus Suo-mijai, jis buvo paskirtas ypatinguoju Kremliaus įgaliojimu ir sovietų kontro-linės komisijos pirmininku Suomijai.

Zdanovas turi ne tik organizacinių sugebėjimų. Kadangi prie tų visų sa-rūnų jis dar turi patyrimo ir įstatym-davystėje, tai nenustato, kad šalia kitų sovietų vadovaujančių asmenų Zdanovas taip pat laikomas kandidatu į Stalino įpėdinus.

Jos paskalbė manifestą, kuriame pro-testuojama prieš amerikiečių vedamą užsienį politiką.

SPROGIMO KATASTROFA AMERI-KOJE

BBC, IV, 17. Naujosios Meksikos valstijoje įvyko sprogimas sunaikino beveik visą Texas miestą. Žuvę ir su-žeista nepaprastai daug žmonių.

Tai esant pati didžiausia šios rūšies nelaimė visoje Amerikos gyvenimo is-torijoje.

Jeronimas Cicėnas KAI GROSS-DEUTSCHLAND MAŽEJA

Balsai apie vokiečius. „The Month“ rašo: Tai tauta keistai paklususi di-sciplinai, lengvai prarandanti individua-lios atsakomybės ir savikritikos jaus-mą. Jiems stinga politinio instinkto, kuris juos įspėtų, kad pavojingai priar-tėjo prie prarajos. Apie save yra geros nuomonės. Laimėjimo atveju arogan-tiški, kai pralaimi — defetistai ir už-jaučią tik patys save. Vokiečių tauta jau mūsų amžiuje du kartus buvo pa-saulinių karų priežastimi.

„Monde Illustré“ pastebi: Vokiečiai „karštkio profesija yra visų puikioji, jis išsilygęs priverstinės tarnybos, kar-eivinų ir rikiuotės. Vokiečiai sunkiai išsizada Bismarko idėjos, kad „imperija sukuriama geležimi ir krauju“. Jie, patys kitus puldami, yra įsitikinę, kad ginasi nuo užpuolikų. Į jų galvas ne-prasiskverbia mintis, kad galėtų ne-turėti racijos. Nežino, kas tai atgaile.

Kolektyvinės atsakomybės sąvoką at-meta su pasiūlykimu ir dedasi neap-si-kalti esą. Nacizmas atitiko jų jausmus ir ambicijas. Netgi Schumacher pa-reiškė: „Hitleris krito, nes naudojo blo-gus metodus“. Matyt, pats Hitlerio tikslas Schumacheriui buvo geras. Na-cizmas įrodė, kad vokiečiai yra klusnus kaip daiktas. Fanatizkų nacių tebuvo 40—45% ir 10% jų priešininkų. Tarp pirmosios ir antrosios grupės buvo masė, buka ir akla, einanti su srove.

„Hannoversche Presse“ išsijė tokias pastabas: Jei D. Britanija iš visų lai-mėjusių Europos tautų mažiausia Vo-kietijai priešiška, tai priežastis yra ta, kad ji nepajuto Vokietijos okupacijos. Nepasitikejimas Vokietijai kyla iš mo-ralinio pagrindo, atseit, dėl faktų, kurie girdėti, bet pačių tačiau nebuvo pa-tirti. Po aukų, kurias D. Britanija su-dėjo 1939—1945 m. kare, yra šurpu klausytis, kai profesorius iš Eaton' o vokiečius belaisvius prabyla šiais žo-džiais: „Atvykau pas jus, nes tikiu 2 reikalais: mūsų auklėjimo sistema ir Vokietijai“. Bet gi yra anglų, kurie Vokietijai nebetiki. Jie yra giliai įsiti-kinę, kad po tiesos politinių nusika-limų, konsekvenciškai vykdytų ne vien Hitlerio, bet visų jo pirmtakų. Bis-marku pradėtą — vokiečių tauta pa-sikilanti nebeimanoma. Vienas anglas tarė: „Jūs vertiname taip, kaip jūs ru-sus, būtent — kaip neatsakingą gai-valą. Iš pirmo žvilgsnio esate malonūs ir nuolankūs žmonės, tačiau niekas ne-gali pramatyti, kokią beprotybę galite iškirsti vėliau. Negalima pasitikėti nei jūsų protu ir logika, nei jūsų morale“.

Gen. Strong prakalboje vokiečiams be-laisviams pareiškė: „Bethovenas negali aptikti Belseno, o Goethe — Gestapo kalčių. Geras Vokietijos vardas yra palaidotas giliai po milijonais lavonų ir po sugriauta Europos struktūra“. Kiekvienas doras vokiečiai ir šitą prie-kaistą negali rasti jokio pasiteisinimo, nes faktas lieka faktas, kad per 12 metų „der Dichter und Denker“ tauta buvo-šitai „der Richter und Henker“ tauta. Didžiausias anglų priekaištas vokiečių tautai yra tas, kad ji buvo klusni Ge-stapui ir kartu su juo bendradarbiavo kitų tautų niokijime, pavergime ir vi-siškame, iš anksto apgalvotame, išai-kinime. Už Reicho nusikaltimus atsako visa vokiečių tauta.

Mes juos pažįstam iš seniai. Užsienio spaudos balsai apie Vokietiją paci-tuota sąmoningai, norint parodyti, kad ir pasaulis daiktus ir žmones ima va-dinti jų tikriniais vardais. Jau antras mėnuo, kai vyksta Maskvos konferen-cija. Dideli konferencijos dalyviai, ir didelių sprendimų susirinko.

Versalio sutartim iš Vokietijos ti-kriesiems šeiminkams buvo sugrą-zinta 70.588 kv. km ploto su 6.476.000 gyventojų. Kaip Vokietijos sienos at-rodys po Maskvos konferencijos, dar nežinok. Iki šiol tepadarėta vienas konkretus nutarimas, būtent — 4 di-dieji pritarė Sąjungininkų Kontrolinės Komisijos Berlyne sprendimui iš 1947 III. 1, kuris pažymėtas Nr. 46 ir by-loja šitką:

1. Prūsijos valstybė kartu su jos cen-trine vyriausybe ir visomis institucijo-mis nebeexistuoja;

2. Teritorija, kuri iki šiol priklausė Prūsijos valstybei, o šiuo metu yra Są-jungininkų Kontrolinės Komisijos ži-lesio Z. Patirgo knygą „Lietuvos sienų klausimu“. Tai būtiną lektūrą. Bet tuomi nepirvalui baigti mūsų susinter-e-savęs Mažosios Lietuvos būtimi ir ateitimi. Tėvynės pažinimas turi iš-plaukti iš kraujo, kuris širdį gaivina ir protui nelaidžia sustingti.

Ano pasaulinio karo metu lietuviai Tėvynėje ir užsieniuose (Haagos, Loza-nos, Berno ir kt. konferencijose) nuo-lat budino pasaulio viešąją opinią. Visur ir visada prieita ta pati išvada (cituojama Petrapilio seimo, įvykusio 1917 m., rezoliucija): 1. Lietuva turi būti laisva, 2. Lietuvoj turi būti demo-kraatinė tvarka — patys žmonės turi Lietuvą valdyti, 3. Tik steigiamasis Lietuvos sisirinkimas gali spresti Lie-tuvos valdymo formą, 4. Lietuvos atei-ties neturi teisės spresti jokia valstybė pati viena, 5. Lietuvos klausimas yra tarptautinis klausimas, taipogi ir Lie-tuvos ateitis gali būti sprendžiama tik Tautų Taikos Kongrese, 6. Į šitąjį Tau-tų Taikos Kongresą turi būti kviečiami lygiomis teisėmis su kitų valstybių ir tautų atstovais ir lietuvių tautos at-stovai, 7. Šitame Tautų Taikos Kon-grese turi būti sujungta Didžioji (Vilniaus, Kauno ir Suvalkų gubernijos) ir Mažoji Lietuva.

Paskelbus Prūsijos likvidavimą, Ba-varijs premjeras Hoegner pareiškė: „Ta žemė ne kardo įgija, bet vidu-ramžiais lėtu ir užsiėmusiu vokiečių ūkininko ir amatininko darbu koloni-zuota. Joks vokiečių žemių neišsi-žadės. Geriausias rytinių ir vakarinių Vokietijos kaimynų apsisaugojimas — šitai pati vokiečių tauta — taikina ir demokratine. Idant ji tokia būtų, turi persiorientuoti iš vidaus, o tai evoliucija trunko teritorinių kaimynų reika-lavimai, ir kuriuos mūsų (tai yra vokie-čių) tauta žiūri lyg į akis veriantį ne-teisingumą ir žaidžą, kuri niekad neužgis“.

Ar pono Hoegnerio kalba neprimena a. a. Hitlerio svaigiojimų apie Versalio traktatą? O šit SPD Berlyne organas „Telegraf“ Nr. 69 tiesiai atvirai sako, kad geriausia išeitis būtų, jei Vokietijo sienos pasiliuktų prie prieš 1939 I.X.I., vadinasi, su Klaipėdos aneksija, Čekoslovakijos, Austrijos ir kt. kraštų pavergimu. Taip ir norisi paklausti: O kodėl ne tos sienos, kai Vokietijos Wehrmacht buvo prie Maskvos, Kau-kaze ir palei Tobruką?

Mes esame DP, bet tas faktas ne-galima mūsų būti užsimerksiais ir kurčiais. Yra reikšinių, ir kuriuos priva-lome reaguoti ne kaip DP, bet kaip europiečiai, kaip žmonės, kurie išpa-žįstam laisvės ir teisingumo principus, o neapkenčiam agresijos ir netiesos.

Ar pona Hoegnerio kalba neprimena a. a. Hitlerio svaigiojimų apie Versalio traktatą? O šit SPD Berlyne organas „Telegraf“ Nr. 69 tiesiai atvirai sako, kad geriausia išeitis būtų, jei Vokietijo sienos pasiliuktų prie prieš 1939 I.X.I., vadinasi, su Klaipėdos aneksija, Čekoslovakijos, Austrijos ir kt. kraštų pavergimu. Taip ir norisi paklausti: O kodėl ne tos sienos, kai Vokietijos Wehrmacht buvo prie Maskvos, Kau-kaze ir palei Tobruką?

Mes esame DP, bet tas faktas ne-galima mūsų būti užsimerksiais ir kurčiais. Yra reikšinių, ir kuriuos priva-lome reaguoti ne kaip DP, bet kaip europiečiai, kaip žmonės, kurie išpa-žįstam laisvės ir teisingumo principus, o neapkenčiam agresijos ir netiesos.

Faktai ir problemos MAŽEJA

pramanytus kaltinimus ir savo kalbą užbaigė pareiškdamas, jog „Lietuvos garbė yra nepalietta“. Taip yra ir šiandien. O Hitleris guli po Berlyno griuvėsiais“.

Ir ne Koenigsberg, ir ne Kaliningrad. Šiuo metu Maskvoje atliekama pagrū-dinė buvusio Reicho žemėlapių korek-tūra. Mes esame DP, tačiau negyvena-me Toričelio tuštumoje, ir mums kaip lietuviams rūpi, ar Mažoji Lietuva pa-galiau susilauks teisingumo. Lietuvių tauta ne priedo geidžia, bet telaukia atgauti kas nuo amžių sava. Terminas „Klaipėdos kraštas“ iš mūsų politinio ir tautinio žodyno yra išbrauktas. Ma-žoji Lietuva neapsiriboja dešiniąja Ne-muno puse, ji tęsiasi ir kitapus Ne-muno, kur teka Iša, Deimena ir kt. ašiesių upės. Tai principinė, istorinė ir etnografiniai argumentais pagrįsta, tiesa.

Lietuva buvo ir yra Jungtinių Tautų narys. Šit Eltos pranešimu, „oficialią JAV nuomonę reikiantį knygą „The International Year book for the Year 1941“ 337 psl. rašo: „Jungtinės Ame-rikos V-bėms įstojus į karą, Lietuvos ministeris Vasingtone formaliai savo kraštą prijungė prie Jungtinių Tautų“. „Pirmas ir svarbiausias Lietuvos už-sikilanti nebeimanoma. Vienas anglas tarė: „Jūs vertiname taip, kaip jūs ru-sus, būtent — kaip neatsakingą gai-valą. Iš pirmo žvilgsnio esate malonūs ir nuolankūs žmonės, tačiau niekas ne-gali pramatyti, kokią beprotybę galite iškirsti vėliau. Negalima pasitikėti nei jūsų protu ir logika, nei jūsų morale“.

Gen. Strong prakalboje vokiečiams be-laisviams pareiškė: „Bethovenas negali aptikti Belseno, o Goethe — Gestapo kalčių. Geras Vokietijos vardas yra palaidotas giliai po milijonais lavonų ir po sugriauta Europos struktūra“.

Kiekvienas doras vokiečiai ir šitą prie-kaistą negali rasti jokio pasiteisinimo, nes faktas lieka faktas, kad per 12 metų „der Dichter und Denker“ tauta buvo-šitai „der Richter und Henker“ tauta. Didžiausias anglų priekaištas vokiečių tautai yra tas, kad ji buvo klusni Ge-stapui ir kartu su juo bendradarbiavo kitų tautų niokijime, pavergime ir vi-siškame, iš anksto apgalvotame, išai-kinime. Už Reicho nusikaltimus atsako visa vokiečių tauta.

„Laimingesnio laiko Lietuvai atei-nant belakuriuodami, turime patys rū-pintis savo dabarynįskais reikalais. Pirmuoliausiai turime rūpintis dvasios šviesa. O šis šviesos sklaidimas yra didi svarbus dalykas“. Tai žodžiai iš „Aušros“ (1883 metų) „Priekalbos“. Bet jie lygu DP dienoms prikriti ir pasigiti. Mažosios Lietuvos lietuviai šiandien, kaip niekad kada nors pra-eityje, turi sukti viso pasaulio opi-nijai:

„Juk ir mes esame tokie pat žmonės ir norime visomis teisėmis, priklausančiomis visai žmonijai, lygiai su mūsų kaimynais naudotis!“

Gyvenamųjų dienų rimtis kartoja tokį pirmąjį faktą be ryto suvitusios „Aušros“ įsakymą:

„Kaip kiekvienas žmogus, atsiminda-mas savo gyvenimo bėgį, atsižūrėda-mas atgalios, mato ir numano, kas jis yra buvęs ir kuomi tapęs, supranta dėl kokių savo ypatybių jis tapęs toks, o ne kitoks, taip ir visa mūsų giminė (tauta) turėtų atminti ir pažinti praėjusį laiką, kurį yra išgyvenusi Lietu-vos žemėje, ir visus laimingus ir nelai-mingus atsitikimus, kurie šiočiu būdu padarė mūsų tautą tokia, kokią šiandien regime, ir ją pavadė tiems vargams, kuriuose gyvename“.

„Patria“ yra išleidiusi Lietuvos žemė-lapį (pirmas solidus šios rūšies darbas tremtyje), kuriame matyti Didžiosios ir Mažosios Lietuvos sienos amžių san-vartose. Ta pati leidykla netrukus iš-leis Z. Patirgo knygą „Lietuvos sienų klausimu“. Tai būtiną lektūrą. Bet tuomi nepirvalui baigti mūsų susinter-e-savęs Mažosios Lietuvos būtimi ir ateitimi. Tėvynės pažinimas turi iš-plaukti iš kraujo, kuris širdį gaivina ir protui nelaidžia sustingti.

Ano pasaulinio karo metu lietuviai Tėvynėje ir užsieniuose (Haagos, Loza-nos, Berno ir kt. konferencijose) nuo-lat budino pasaulio viešąją opinią. Visur ir visada prieita ta pati išvada (cituojama Petrapilio seimo, įvykusio 1917 m., rezoliucija): 1. Lietuva turi būti laisva, 2. Lietuvoj turi būti demo-kraatinė tvarka — patys žmonės turi Lietuvą valdyti, 3. Tik steigiamasis Lietuvos sisirinkimas gali spresti Lie-tuvos valdymo formą, 4. Lietuvos atei-ties neturi teisės spresti jokia valstybė pati viena, 5. Lietuvos klausimas yra tarptautinis klausimas, taipogi ir Lie-tuvos ateitis gali būti sprendžiama tik Tautų Taikos Kongrese, 6. Į šitąjį Tau-tų Taikos Kongresą turi būti kviečiami lygiomis teisėmis su kitų valstybių ir tautų atstovais ir lietuvių tautos at-stovai, 7. Šitame Tautų Taikos Kon-grese turi būti sujungta Didžioji (Vilniaus, Kauno ir Suvalkų gubernijos) ir Mažoji Lietuva.

Paskelbus Prūsijos likvidavimą, Ba-varijs premjeras Hoegner pareiškė: „Ta žemė ne kardo įgija, bet vidu-ramžiais lėtu ir užsiėmusiu vokiečių ūkininko ir amatininko darbu koloni-zuota. Joks vokiečių žemių neišsi-žadės. Geriausias rytinių ir vakarinių Vokietijos kaimynų apsisaugojimas — šitai pati vokiečių tauta — taikina ir demokratine. Idant ji tokia būtų, turi persiorientuoti iš vidaus, o tai evoliucija trunko teritorinių kaimynų reika-lavimai, ir kuriuos mūsų (tai yra vokie-čių) tauta žiūri lyg į akis veriantį ne-teisingumą ir žaidžą, kuri niekad neužgis“.

Ar pona Hoegnerio kalba neprimena a. a. Hitlerio svaigiojimų apie Versalio traktatą? O šit SPD Berlyne organas „Telegraf“ Nr. 69 tiesiai atvirai sako, kad geriausia išeitis būtų, jei Vokietijo sienos pasiliuktų prie prieš 1939 I.X.I., vadinasi, su Klaipėdos aneksija, Čekoslovakijos, Austrijos ir kt. kraštų pavergimu. Taip ir norisi paklausti: O kodėl ne tos sienos, kai Vokietijos Wehrmacht buvo prie Maskvos, Kau-kaze ir palei Tobruką?

Mes esame DP, bet tas faktas ne-galima mūsų būti užsimerksiais ir kurčiais. Yra reikšinių, ir kuriuos priva-lome reaguoti ne kaip DP, bet kaip europiečiai, kaip žmonės, kurie išpa-žįstam laisvės ir teisingumo principus, o neapkenčiam agresijos ir netiesos.

Papildomas pranešimas apie išvykimą į Angliją

(atkelta iš 1 psl.)

bininku maitintoju į Didž. Britaniją, paskelbtosios schemos ribose, šias ka-tegorijas:

- 1) Dirbantys vyrai galės persigaben-ti žmoną ir vaikus jauniesiems kaip 16 metų amžiaus;
- 2) Dirbanti moteris galės persiga-benti savo vaikus jauniesiems kaip 16 metų;
- 3) abiem atvejais prie šeimos pri-klausančiais vaikais, jaunesniais kaip 16 metų, amžiaus, skaitomi vaikai, kurie de jure ir de facto priklausia prie šeimos. Visi kiti šeimos nariai nėra užskaitomi ir gali išvykti tikiai tuo atveju, jeigu Darbo ministerija juos už-registrus kaip darbininkus.

Atatinkam Anglų įstaigų esame pa-informuoti, kad stengiamasi šį potvar-kį dėl senų tėvų pakeisti.

B. C. T.

TRUMPOS PASAULIO ŽINIOS

MARSHALLI PRIĖMĖ STALINAS

BBC, IV, 16. Balandžio 15 d. Stali-nas buvo priėmęs JAV užs. reik. mi-nistrą gen. G.

Martynas Mažvydas ir jo bendradarbiai

Be autoriaus ir redakcijos leidimo drauzdizama perspausdinti.

1.

Nuo Romos imperijos žlugimo laikų vienintelis šaltinis ir akstinas raštui ir knygos gaminti ir platinui buvo krikščionių bažnyčios, juo labiau, kad viduriniai amžiais ir raštingais buvo tik kunigai ir vienuoliai, retkarčiais ir vienas kitas miestelėnas. Bet tai visur gamino ne tik knygas, rašytas bažnyčiose vartojamomis kalbomis (lotynų, graikų ar slavų cerkvine), bet duoda-vo ir šokių tokių raštų, vietos kalbo- mis rašytų. Lietuviai tautai paskutinei iš Europos tautų priėmus krikščionybę, savaime ir rašto kultūros įskiepijimas Lietuvoje žymiai, palyginti su kitomis tautomis, susivėlino. Bet ir Lietuvai įsijungus į krikščionišką tautų tarpą, ilgai čia nesusidarė tinkamų salygų lie- tuvių kalbai virsti rašto kalba.

Krikščionybė Lietuvoje ėjo trimis ke- liais. Lietuvai išplėtus savo valdas ry- tuose, gudų ir ukrainiečių gyvenamose žemėse, pirmiausiai Lietuvoje pradėjo skverbtis pravoslavia, su savo slavų cerkvine kalba. Lietuviuose nei pati tikyba, nei jos raštas visiškai nepriė- jo, bet iškilius valstybinius reikalius įvairiais klausimais rašyti raštus, teko remtis vieninteliu tuo laiku raštingais žmonėmis Lietuvoje — pravoslavų dvi- sininkais ir vienuoliais — ir šie tuo raštus surašydavo vieninteliu jiems ži- nomu raštu — cerkvinės knygos var- tojama kirilica — ir cerkvine gudų kalba, ir tuo būdu visiškai svetimas ir nesuprantamas lietuviams raštas virto oficialiniu valstybiniu raštu net ligi XVII amžiaus pabaigai. Lietuvų tau- tinei literatūrai atsirasti jis neturėjo jokios įtakos, jei bent pats tik buvo šiek tiek atmiestas skoliniais iš lie- tuvių kalbos.

Oficialiai nuo XIV amžiaus pabaigos, o faktiškai daug ankščiau, Lietuvoje atėjo ir katalikybė. Bet ji atėjo įrgi iš svetur, iš Lenkijos, ir savo lenkiš- koj formoj. Ją Lietuvoje ugdė dau- gumoje kunigai lenkai. Lietuviškai nemokėdami, su lietuviškai kalbančia liaudimi dar ligi XVI amžiaus pabaig- ai jie tiek tesusidurdavo, kiek tai lie- tų jų materialinius reikalus, renkant pajamas iš bažnytinį beneficijų. Liaudžiai turėjo užtekti vien tik 1385 m. Jogailos lietuviškai išverstą potė- rių. Kraštui daugumai svetimi kuni- gai — lenkai visiškai nežūrėjo nei tikybinių, nei kitų lietuvių tautos kul- tūrinį reikalių ir kada kartkartėmis ir iškildavo reikalus bažnyčiose pavartoti kitą, ne lotynų bažnytinę kalbą, tai jie prabildavo lenkų kalba, kurios ne- suprasdavo nei liaudies, nei daugumas bajorų. Ir dėl to netenka stebėtis, kad praėjus net dviems šimtams metų nuo oficialaus Lietuvos pakrikštijimo, liau- dis, formaliai atlikdami jau uždedamas išores tikybines pareigas, tikrumoje pasikildavo ištikima savo seniesiems dievams.

Pagaliau, trečių kelių krikščionybė Lietuvos veržėsi tiesiog iš Vakarų sa- vo vokiškoj formoje ir vokiškuose rū- busose. Nors vokiškiems kryžieiviams ir nepavyko kardu ir krauju pakrikšty- ti žemaičių, tačiau patys vakariniai

lietuvių gyvenamieji plotai — Mažoji Lietuva — pasidavė kardu platinamai katalikybei jos vokiškoj formoj. Visi to ploto gyventojai — lietuviai ir prū- sai — buvo laikomi krikščionimis, bet jų tikybiniai reikalai niekam nerūpėjo. Bažnyčios buvo statomos tik miestuose vokiškiems kolonistams, kunigai ir vi- nuoliai — vokiečiai, su liaudimi tesu- sidurdavo tik kaip jo viršininkai ir valdovai, per tulkus — vertėjus per- duodami jiems savo įsakymus, bet baž- nyčiose ir viešajame gyvenime lietuvių ar prūsų kalbai nebuvo vietos. Taigi, ir čia, kaip ir Didžiojoje Lietuvoje, liau- dis nesidomėjo jai visiškai svetimi ti- kyba, o savajai, iš bočių-prabotičių pa- veldėtai, senajai tikybai nereikalingai jokių raštų ir literatūros, savo kultū- rinis troškinys patenkino davo liaudies kūryba, perduodama iš lūpų į lūpas.

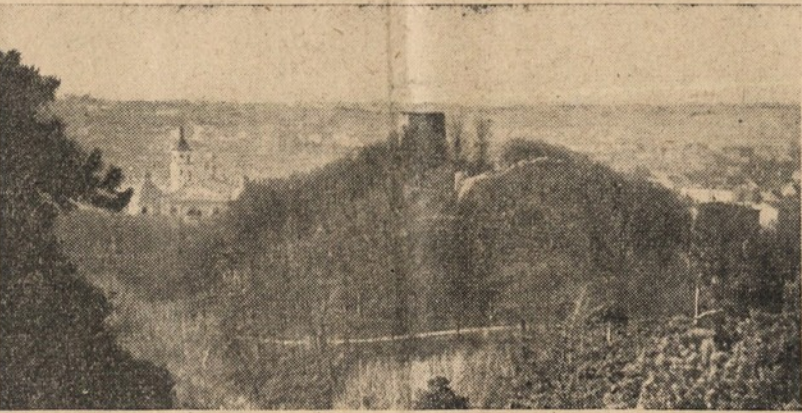
2.

Nuo XV amžiaus antros pusės Lietu- voje iš vakarų Europos pradėjo skverbtis vis naujos religinės ir visuomeninės idėjos. Nemaža šalininkų surado ir humanistinis sąjūdis, praskynęs kelią reformacijai. Tas idėjinis atnešdavo jaunuoliai, kurie skaitlingais būrais važiuo aukštųjų studijų į Vakarų. Pradžioje, nuo XV amžiaus pradžios, jų daugumas studijavo Krokuvoje, pas- kiau jie pradėjo keliauti į vokiečių žemių universitetus, iš čia į Italiją, Šveicariją, Prancūziją, Olandiją. Da- lis buvo rekrutuojama iš didikų šeimų vaikų ir jie ne tiek studijavo, kiek ieš- kojo užsienyje nuotykių, gerų manie- rų, mokėsi kalbų. Bet jų palydovų tarpe buvo nemaža asmenų ir iš ne- turtingų smulkesnių bajorų ir miestelė- nų, ir šie su savo ponais kartu stodami į universitetus, studijavo rimtai ir kartu stebėjo vak. Europos visuomeni- nį gyvenimą. Grįždama Lietuvoje, žy- mį jų dalis užimdavo aukštesnes vie- tas katalikų hierarchijoje Lietuvoje, bet kiti pasirinkdavo ir kitas profesijas ir tarp kita ko nemaža jų vertėsi privati- niu mokytojavimu, didikų dvaruose ruošdami jaunuolius studijoms užsie- nyje, tuo būdu koreguodami trūkumą Lietuvoje atitinkamų mokyklų. Persi- ėmė tomis idėjomis, kuriomis gyveno Vakarai, jie ir Lietuvoje likdavo jų sklaidėjais ir pionieriais, verbavusiais naujus tų idėjų šalininkus. Sustingęs Lietuvos kultūrinis gyvenimas pradėjo keisti savo spalvą, pamažėl pradėjo kuknuluoti ir pagaliau kiekviena Va- karuose gimusi religinė ar politinė naujiena tuoj rasdavo šalininkų ir Lie- tuvoje. O kada Vakaruose įsisiūbavo reformacijos sąjūdis, tai greitai visa Lietuva virto savitu verdančiu katilu, kuriame susidurdavo visos kitur kilu- sios idėjos ir pažiūros. Neprėmusi vienos kokios idėjos, Lietuva savo ba- jorių ir šviesuomenės tarpe rado šali- ninkus visų, dažnai griežtai priešin- gų, pažiūrų.

Tačiau žymiausia akstina reformaci- jos sąjūdžiai Lietuvoje susipirė davė Mažosios Lietuvos įvykiai. 1525 m. susibyrėjo kryžiuočių ordinas. Pasku- tynsis to ordino magistras, iš Jogailaitės giminės Albrechtas Brandenburiškis, pri- siskelbė pasaulietiniu kunigaikščiu, pri- verstu, po nesėkmingo karo, pripažin-

Rašo Prof. Vaclovas Biržiška

ti Lietuvos—Lenkijos valstybės suve- nitę savo valdomam kraštui. Nutrau- kęs saitus, risisius į su kryžiuočių or- dinu, jis greitai nutraukė ryšius ir su katalikų bažnyčia ir įvedė savo krašte reformaciją tot formoj, kokią skelbė M. Liuteris. Tačiau pradžioje ir pačią liaudį tas tikybinių rūbų pakeitimas di- desnio įspūdžio nepadarė. Liaudžiai buvo neįmanoma suprasti skirtumo tarp senosios ir naujosios tikybos, ir krašto gilumojė padėtis pasiliko ta pa- ti — buvę katalikų kunigai vokiečiai virto žmonas vedusiais protestantų ku- nigais, kurie lygiai taip pat negalėjo, dėl kalbos nemokėjimo, ir nenorėjo kalbėtis su lietuvių ir prūsų liaudimi. Ir Albrechtas, norėdamas naujai reli- gijai patraukti ir liaudį ir parodyti jai dviejų tikybinių pasaulėžiūrų ir prakti- kos skirtumą, sumanė atsiremti vietos kalbomis, juo labiau, kad tai sekda- vo ir iš reformacijos skelbiamų sūkių — Dievo žodį platinai, žmonėms supran- tama kalba. Nusistatoma įvesti į pa- maldas vietos kalbas, paruošti atitinka- mas būtiniausias tikybines knygas prū- sų ir lietuvių kalbomis, paruošti kiek galima daugiau kunigų iš pačių prūsų ir lietuvių tarpo.

Tai pavašarį Vilnius dungso tarp kalnų plačiai...

Lietuvai Vaduoti S-ga skelbia literatūros konkursą

Lietuvai Vaduoti Sąjunga, Jungtinė- s Amerikos Valstybėse, norėdama pa- skatinti lietuvių tremtinių, esančių Eu- ropoje, veiklą ir vykdydama savo dar- bo planą, skelbia literatūros konkursą parašyti beletristikos veikalui — ro- manui, apysakai ar novelių rinkiniui. Veikale turi būti pavaiduota kova dėl Lietuvos laisvės ar lietuvių kultū- ros.

Už geriausius veikalus skiriamos dvi premijos. Pirmoji — premija — RM 15.000,— ir antroji premija — RM 8.000,—. Premijuotieji veikalai pereina Lietuvai Vaduoti Sąjungos nuosavybėn. Juos atspausdins, auto- riams sumokamas papildomas honora- ras.

Rankraščiai konkursui pristatomi iki 1948 metų sausio mėn. 1 dienos. Rankraščius siųsti šiuo adresu: L. V. S. Literatūros Konkursui, (14b) Pful- lingen, Goethestr. 22.

viskai susikaltė, — taigi nuo 1561 m. prūsams jau daugiau knygų nespau- didama, nors atkistro Maž. Lietuvos vie- tose prūsų liekanos buvo išlikusios ligi XVIII amžiaus pradžios.

Mažosios Lietuvos lietuvių padėtis pradžioje irgi buvo visiškai panaši ir bažnytiniam darbu vietos lietuviai ir- gi negalėjo nieko duoti. Bet palyginti su prūsais, jų padėtis tuo buvo gerė- sė, kad čia pat už sienos buvo dideli, daugumojė lietuvių apgyventi, Didžio- sios Lietuvos Kunigaikštijos plotai, su skaitlingais gyventojais, kur, tiesa, tam tikra dalis bajorų ir miestiečių jau suspėjo aplenkėti, bet ir ji nebu- vo nustojusi kontakto su lietuviškai kalbančia liaudimi, pati gerai lietuviš- kai mokėjo, o dar liko ir daug tokių, kurie neprimdavo nei lenkų kalbos, nei kultūros. Taigi reikėjo bent jų dalį patraukti į Maž. Lietuvą, ir klau- simąs savaime išsprendavo. Tai pa- daryti nebuvo sunku, sudarant jiems pakenčiamas materialines pragyvenimo sąlygas, suteikiant jiems klebonų vie- tas, juos pačius ir jų šeimas aprūpi- nant laisvais žemės plotais kaimuose ir naujai kuriamuose miestuose. Šios materialinės pirmenybės ir nulėmė reikalą, bet prie traukimo į Maž. Lie- tuvą prisidėjo ir tai, kad jau daug kas Didžiojoje Lietuvoje buvo pagautas reformacijos sąjūdžio, dėl kurio buvo persekiojamas savo tėvynėje ir pats ruošėsi emigruoti. Tuo būdu prasidė- jo betrukas per visą XVI amžių trau- kimas lietuviškos šviesuomenės iš Di- džiosios ir Mažąją Lietuvą, kur ji, kad ir neskaitydama, iš karto bažnytiniam gyvenime pradėjo vaidinti primaujan- čią rolę. Ir jie, o ne Mažosios Lietu- vos gyventojai, įgyvendino ir sustipri- no čia reformaciją, virto tikraisiais to krašto kultūrintojais. Jie tai ir su- kūrė pirmąsias užuomazgas lietuvių ti- kybinės literatūros Maž. Lietuvoje. Vė- liau jų įtakoje atsirado ir katalikiškoji ir reformatų tikybinių literatūra Di- džiojoje Lietuvoje.

3

Pirmieji pionieriai iš Didžiosios Lietuvos pasirodė Karaliaučiuje jau 30–40-s XVI amžiaus metais, nors di- desnio vaidmens jie čia ir nesusvai- dido. Tai buvęs Šilalės katalikų kuni- gas Tortilovičius iš Batakių, vadinamas dėl to Batoekių; neramias būdo, ar- čiau mums nežinomas, Morkus Rasei- niškis, dar keli kiti. Tačiau tikras darbas prasidėjo tik pasirodžius Maž- Lietuvos horizonte Abromui *Kulvie- čiai*: Stanislovui *Svetkui Rapoloniui* ir *Jurgui Zablockiui*. Visi trys buvo kilę iš Didžiosios Lietuvos — nuo Kauno ir nuo Eišiško. Visi trys bu- vo žmonės tiems laikams labai aukštos dvasinės kultūros, po keliolika metų studijavę įvairiose užsienio aukštosiose mokyklose — Kėkuvėje, Leipceje, Vi- tenberge, Italijos Sienoje ir kituose, ligi šiol mums nepilnai paaiškėjusiose universitetuose. Visi trys puikiai mo- kėjo lietuviškai ir kartu buvo karšti re- formacijos šalininkai, degė noru savo tėvynėje skleistai naująją mokslą. Ta- čiau Didž. Lietuvoje sąlygos jų darbi- buvo labai sunkios, nes katalikų baž- nyčios viršūnės aiškiai numatė, koks

pavojus katalikybei iš jų pusės gresia. Tiesa, Kulviečiui su Zablockiu trump- pam laikui buvo pavykę įsikurti Vil- niuje ir ten įsteigti vokišką 1540— 1542 metais pirmąją Lietuvoje aukš- tesnio tipo mokyklą, į kurią jiems pavy- ko sutraukti gerą būrį jaunuolių. Bet kadangi patys tos mokyklos abudu mokytojai negalėjo susilaikyti ir nuo netiesioginės antikatalikiškos propa- gandos sustiprinti jau vykstantį Lie- tuvos reformatinimo darbą, tai jau 1542 m. pavasarį jiems teko iš Lie- tuvos bėgti į Karaliaučį.

Energingas praktikas, bet ne teori- kas, nors ir turėjęs teologijos magis- tro laipsnį, *Jurgis Zablockis* Karaliau- čiuje ilgai neužtruko ir dar dvidešimt metų dirbo mokytoju įvairiose Lietu- vos didikų šeimose ir su savo moki- niais ir globotiniais nuolat važinėjo į užsienius, kartu su jais įsirašydams studentų, kol mirė 1563 m. Tiubinge- ne. Bet ir jis mėgino pasitarnauti ir lietuvių tikybinei literatūrai ir parašė keltą lietuviškų tikybinių giesmių. Pagrėdži, jis Lietuvoje ieškojo gabe- sių jaunuolių, kurie galėtų užimti ku- nigų vietas Maž. Lietuvoje, ir juos ga- beno į Karaliaučį.

Silpnos sveikatos, džiovininkas, bet didelio išmoksinimo ir platus hori- zonto, *Abromas Kulvietis*, Sienos uni- versitete įsigijęs teisių daktaro mokslo laipsnį, puikus senovės kalbų žinovas, užkliuvo Karaliaučiuje, nors nuolatos bandė iš čia ištrūkti ir grįžti į Lie- tuvą, kas jam pavyko tik prieš pat mir- tį. Karaliaučiuje Albrechtas abiems rankoms įsikibo į tą žymų humanistą ir privertė imtis 1542—1543 m. vad. partikuliaro — prieuniversiteto rektori- aus pareigų: 1544 m. įsteigto uni- versiteto Karaliaučiuje, Kulvietis buvo paskirtas pirmuoju šio universiteto graikų kalbos profesorium, kartu turė- jusiu dėstyti ir kai kuriuos teologinius dalykus.

Pagaliau, tretysis *Stanislovas Rapa- lionis*, daug už anodu vyresnis, Vi- tenbergo universiteto teologijos daktar- as, o kadaise buvęs Vilniuje pranciš- konų vienuoliu, ne tiek judrus, kaip anie du, iš karto išlėjęs vienu geriau- siųjų protestantų teologų, tiesiog iš Vitenbergo buvo pakviestas užimti Karaliaučiaus universitete svarbiausią, teologijos, katedrą. Čia jis virto vie- tosy garsenybe, į kurio lotyniškas (o gal, kaip kiti prileidžia, ir lietuviškas, bet tik ne vokiškas, nes vokiškai jis nemokėjo) paskaitas susirinkdavo visi miesto aukštuomenė, o ir pats kuni- gaikštis Albrechtas buvo uoliausias jo paskaitų lankytojas. (B. d.)

Vašingtonas, DPD. Buvęs JAV pa- siuntinis Maskvoje William Bullitt įspėjo JAV kongresą apie galimą so- vietų puolimą. „Jeigu Sovietų Sąjunga turėtų atominę bombą, būtų ją jau išmetusi į JAV“ — sako Bullitt, tvirtin- damas, kod sovietai dels puliti Ameri- ką, kol prisigamins pakankamai at- ominių bombų ir turės stipresnės oro pajėgas, kaip JAV.

— BBC, IV. 14. Tasso pranešimu, Indija ir Sov. S-ga pasikeitusios pa- siuntiniais. Oficialus komunikatas šiuo reikalu buvo vienu kartu paskelb- tas Delhi ir Maskvoje.

III.

Inžinierius nustebo, kai išėjęs iš kabineto į kiemą, rado kiemsargio vie- toje berymančią naktį. Automatiškai griebė už laikrodžio, bet svokęs, kad pertamsu, vėl jį įleido atgal į kišene.

Aukštas žiemos dangus lijo mirgan- čiomis žvaigždutėmis. O gal tai buvo tos pačios žiuruojančios kibirkštys, ku- riomis spaudė fabriko kaminai. Už pačio didžiojo buvo pakibęs mėnulio piauventus.

Inžinierius buvo beinas per kiemą didžiųjų vartų link, kai lange paste- bėjo šviesą.

— Braizytojai užmiršo . . . — pagal- vojo, lipdamas vingiuotais geležiniais laiptais. Keltuvas buvo užrakintas.

Inžinierius be garso atidarė duris ir sustojo. Tikėjęsis nerasiaš čia ne gyvos dvasios. Už stiklinės dvišonės pert- varos sėdėjo prie braizniniais apklotu stalo moteris. Braizniniai ir ji pati bu- vo pilte užpulta matinės šviesos, kuriu- bėrė trijųose pusėse pastatytį projekto- riai. Viena ranka letai slinko ilgomis skaitlinių eilėmis, palikdama tai ža- lius, tai raudonus pėdsakus, o antroja vienedais laiko tarpais ir ritmiskais judesiais tai pridėdavo, tai vėl atitrauk- davo nuo aukštos ir nepaprastai bal- tos kaktos. Ji mėgino atsvirtinti kaktą ir sumažinti išvargusios galvos skausmą. Didelį protinį įtempimą rodė ne tik ne- natūralus kaktos išblyškimas, bet taip pat išsitempusios smilkinuose plonu- tės gyslos, rausvos dėmelės skruostuose ir kietai susiautę lūpos.

— Manau, kad aš buvau vienintelis iki vėlumos likęs fabrike. O pasirodo beesama ir daugiau pretenduojančių ir naktinios vaiduoklių. — Prašneko in- žinierius, kai jam pasidarė nebeapatog- ilgiau slapčia stebėti ir darbą įsigili- nusią mergaitę.

Inžinieris pakėlė nuo braizninio akis. Jos buvo — inžinierius nebūtų galėjęs iš pirmo žvilgsnio nusakyti akių spal- vos — labai išvargusios.

Atleiskite, collega, bet aš turiu leidimą čia vakarais netrukdoma dirbti. O kad vėlu, nepastebėjau. — Inžinie- rius nesuprato, kas buvo jos žodžiuose: ji teisinio prieši ir, ar jam prikašiojo, kad neprasytas čia įsibrovė?

Jis priešo arčiau prie statyvių ir kri- tiskai apžiūrino braiznius.

Škart jai buvo neaišku, ko ir kaip ilgai jis norėjo pasilikti.

— Noriu dalyvauti konkurse, kurį fabrikas paskelbė sukurti naujam mo- toro modeliui. — pasakė ji nelabai švelniu tonu.

— Tuo norite pasakyti, collega, kad Jūsų braizniniai nepagiedauja svetimų

Marių Žuvėdra

akių?! . . . — inžinierius laisvai atsė- dėjo ant braiznojo stalo kampo.

Mergaitė metė jam nieko gero neža- dantį žvilgsnį ir vėl įsikibo į skait- lines, parodydama, kad pokalbį baigė.

— Jūsų tylijimas reiškia, collega, kad Jūsų mintį atspėjau. A? . . .

— Tikrai. . . Neapsirikote. . . Turė- tumėtė įspėti ir mano antroją mintį, collega — jos balse buvo šaltis ir lengva ironija.

— Norą, ne mintį! Leiskite patai- syti. Ir būtent, kad aš kuo greičiausiai iš čia pranykčiau . . . — inžinierius šypsojosi nuosirdžia atvira šypsena.

Mergaitė tik atmetė galvą, padėjo pieštuką, ir rodėsi akių žaibus tuojau turėjo palydėti žodžių perkūniją. Bet jo mėlynų akių akšomas, kuriame at- spindėjo tik draugiškas atvirumas ir išdylkiskas noras į gerinti, surakino jos lūpas.

— Na ir neregėtas įžulumas! . . . — spėjo jis dar iš jos užimtos puoliumi pozicijos suvokti nepasakytus žo- džius.

Inžinierius surintėjo ir kelias sekun- des žūrėjo į jos akis ir plaukus, kurie gražiu vainiku gaubė jos balto porcelano kaktą. Surūdijusią geležį priminė jam jos plaukai. Ir akys bu- vo tos pačios spalvos su retu žalsvu at- spalviu.

— Kokiais sumetimais moteris pa- sirenka techniką savo profesinę spe- cialybę, collega? — nei iš šio, nei iš to paklausė inžinierius.

— Tokiais pat, kaip vyrai — atšovė inžinierė, pabrėždama paskutinį žodį. Jos akys žybėjo kibirkštis ir degė pykčio žalsvos liepsnelės.

— Ne, collega, tie patys sumetimai negali būti. Priežastys, kurios verčia skirtingus subjektus atlikti tą patį veiksmą, turi būti taip pat skirtingos.

O vyrai ir moteris yra daugiau, negu skirtingi subjektai savo dvasinių gal- tybių, — tęsė visiškai ramiai inži- nierius savo išvedžiojimus.

— Ar negeriau būtų, collega, palikti aukštąją vyro ir moters psichoanalę ir paprasčiau pasakyti, kad Jūsų nuo- mone moters veikimo sritis yra tik vaikų darželis. Kitose gyvenimo srity- se vyrai ją sutinka kaip įsibrovėlę.

— nutraukė ji aštriu tonu inžinierė, aiškiai kirčiuodama žodžius, ku- riuose buvo daug kartumo. Matyt, jai ne pirmą kartą teko ginti techniskomis specialybėmis titulutes moteris ir ta tema paliko jos sieloje jautrią vietą, o gal net ir žaizdą.

Ji nebuvo tikra, kad toliau galės rimi su „plieno širdimi“. Ji atsispyrė

valdyti savo balsą, todėl į gražias lū- pas įspraudė cigaretę, parėmė smul- kutį apvalų smarką ir per melsvus dū- mus žūrėjo pro inžinierių į toli.

— Jūsų užgauti nenorėjau, college, bet kartais man sunku matyti Jus čia sėdint — jo žvilgsnis nukrypo į puo- duką juodos kavos, kurią inžinierė vartojo, kaip kovos priemonę prieš akių vokus spaudžiantį švininį nuo- vargį.

— Gaila, collega, bet Jūsų užuojauta man nereikalinga, o fabriku nesu- prantama, nes jo vadovybė iki šiam laikui nesidomėjo, vyras ar moteris dirba, tik kaip atliekamas skirtas dar- bas. Jeigu Jūsų atstovaujama žmogaus, kaip individualinio asmens, iškelimo idėja ir čia būtų numachiui nelauktų naujanybių, man būtų mieliau pasi- likti tik numeriu . . .

Inžinierius sukando dantis, tarsi ižeistos moters kerštingi žodžiai jį būtų fiziškai sužeidę. Jam buvo skaudu, kad jo nėsūprato tėvas, bet nepaly- ginamai skaudžiau, kad nesuprato ji.

Ji . . . ? Kodėl jos nuomonė jam buvo tokia svarbi, nežinojo inžinierius ir pats. Kitų collegų nuomonė jam visai nerūpėjo. Bet jos . . . Moters nuo- monė . . . Keista. Bet kaip tik dėl to buvo jam svarbu, kad ji suprastų jį, kad jį buvo ne tik darbo collegė, bet ir moteris.

IV.

— . . . Noriu išreikšti mano ypa- tingą pasitenkinimą ir džiaugsmą, kad konkursą sukurti geriausia naujos kon- strukcijos motoro modelį laimėjo mo- teris . . . — čia fabriko direktorius reikšmingai nutilo ir daug sakancio- mis akimis ieškojo savo džiaugsmo kaltininko pirmuose suoluose, kur sė- dėjo fabriko techniskasis ir admini- stracinis personalas. Salėje kilo mažas žaibždesys. Direktoriaus su plačia šyp- sena lūpos palaukė, kol salė nurimo ir su patosu tęsė toliau.

— Garbės laurus paprastai skindavo vyrai. Škart negėtinėjama jei teko moteriai — mūsų panelei inžinierėi. . .

— Kaip žinote, pagal mūsų fabriko seną tradiciją, laimėjęs I-ją premiją išrenka tos serijos motorams vardą. Panelei inžinierėi pavadino savo mo- delį „Plieno širdimi“. Vardas ypatin- gas ir simboliskasis ne tik motorams, kurie tikrai yra mechanizuoto judė- jimo širdis, bet ir pačiai jai karčiai, kurią teisingai galima pavadinti mote- rimi su „plieno širdimi“. Ji atsispyrė

atgimstančio pavasario viliojimams ir išsėdėjo prie savo darbo, ligi ji vaini- kavo „Plieno širdis“. . . — su tais žodžiais direktorius nuliupo nuo podi- umo ir įteikė inžinierėi miniatiūrinį su visomis detalėmis pagamintą naujo motoro modelį.

Keli šimtai akių nukrypo į laimėn- gąją moterį. Moters žūrėjo į ją su pavydu, o vyrai — su susidomėjimu, nes jie dar tą patį akinėrkšnį užmiršo, kad ji buvo gabi, konkursą laimėjusi jų darbo collegė. Jiems pirmoje eilėje ji buvo tik moteris. Laiminga moteris yra kiekviena graži. O ji šiandien buvo daugiau, kaip laiminga. Nuo vidinio susijaudinimo švelniai paraudo skruo- stai, žalsvas liepsnelės svaiddantis akys, drašiai atmetama galva su surūdijusios geležies spalvos plaukais, kurie jau su- darė puikią pergaltijos aureolę.

klūdė vyriškajai lyčiai galvoti, jog čia yra moteris su „plieno širdimi“.

Kai jį, su modeliu rankose grįždama, ir savo vietą, tyčiomis triumfuojančiu žvilgsniu pažvelgė į inžinierių, jos džiaugsmas palūžo. Toks šaltas, šaltas inžinieriaus žvilgsnis su- tikio ją ir privertė išblėsti jos akyse žalsvas liepsnelės. Net ir jo akys nebuvo mėlynos akšomos, bet šalto plieno. Jo žvilgsnyje buvo keistas pa- sigailėjimo ir priekaišto mišinys.

Kai vėliau inžinierius kelias šiltais žodžiais kreipėsi į fabriko darbinin- kus, atidarydamas skaityklą, sporto ir poilsio salę, jo akys nebuvo nei trupinė- liu šiltesnės. Jis pasiliko santūrus ir tada, kai darbininkai kėlė jam triukš- mingas ovacijas. Tik, kai mažą mer- gytę darbininkų vardu jam įteikė di- džiuole puokštę raudonų šiltadžiū tul- pių, jis kiek susijaudino, pasilenkė ir pabučiavo vaikišką veidelį.

Pasibaigus iškilmingam posėdžiui, pirmieji suolai puolė sveikinti inži- nierę. Inžinierius pakilo ir demonst- ravia pro ją išėjo iš salės.

Pavasaris barstė saujomis žiedus. Nuo jų kvapo girtas vėjas nuleipo ant dulkino gatvės grindinio. Buvo tvanku, nors jau temo.

Prie fabriko braizyklos lango stovėjo inžinierė, įsmeigusi akis į vakarų horizontą, kuriame lipo iš apačios į viršų galvoti debesy. Kvepianti nak- tis žadėjo gaivinantį lietų, o gal ir audrą.

Inžinierės sieloje taip pat niaukėsi. Tirti skausmo ir beviltiško nusimi-

nimo debesys rinkosi jos širdyje. Vi- dujinis nerimas varė ją betiksliai iš vieno kambario į kitą . . . Visur buvo tuščia ir kartu pilna. Tuščia — tik ji viena liko budėti naktinėje darbo pa- mainoje; pilna — jos skausno, nuo kurio ji negalėjo pabėgti.

Inžinierė užsidėjo tamsiai mėlyną darbo apsiaustą su balta apikakle ir nusileido į apačią.

Ekspedicijos skyrius buvo beveik tuščias. Naujųjų motorų pareikalavi- mas buvo toks didelis, kad fabriko va- dovėbė nutarė net įvesti naktinę darbo pamainą. Čia ji ieškojo savęs — sen- timentų nepažįstančios inžinierės. Tuose juoda blizgančiuose motoruose ji no- rėjo rasti dalelytę savo sielos, kurią idėjo hemigėmis naktimis, konstruo- dama jų modelį. Ji prisilietė prie vieno iš jų, kaip aną kartą direktorius, bet vėl greitai atitraukė ranką: gele- žis ir plieno šaltis sklido iš jų ir ver- žėsi iki pat jos širdies.

Inžinierė pasilenkė ant auksinio tri- kampo firmos ženklą.

— Ach!, bemaž sudejavo ji.

„Plieno širdis!“ . . . — kaip koks pasityčiojimas raibuliavo jos akyse rau- donomis raidėmis auksiniame trikampį įrašytas motorų vardas.

Kai žmogų apima nerimas, prana- žaujas artėjantį skausmą, jis kartais nori pats padaryti širdyje žaizdą, kad naujas skausmas pakeistų esamą. Gal tokio pat instinktyvio noro varoma in- žinierė atsidarė geležies tirpinimo sky- riuje. Dvi didelės, iš pirmo žvilgsnio žiūrint, priešingos jėgos grūmėsi kros- nyje: geležis ir ugnis. Tirpo geležis . . . Virto į skystą, tekančią, ugninę masę.

Karštis degino jos veidą rankas, bet jai buvo gera žūrėti ir tirpstantį ge- ležį. Ji jautė, kad ir jos širdy pradėjo kažkas tirpti, kas buvo per kelis mė- nesius dirbtinai šaldoma.

Ji atsidrėmė į mūro koloną ir užmerkė akis. Toliau kovoti su savo jausmais nebuvo prasmės. Pajūtė laisvę jei pra- siveržtų gaivališka srovė ir tekėjo per jos sielą, užgriebdami vis naujus pra- ciaties atsiminimus.

Ji — vienintelė moteris tarpe virų collegų . . . Ji — geriausia baigusi universitetą . . . Ji — gavusi tarnybą pasaulinio garso firmoje . . . Ji — konkurso laureatė . . .

Visa savo siela inžinierė įsikabino į paskutinį prisiminimą. Jeigu jai pasi- sektų dar kartą pergyventi savo tri-

TAIP PAT REPREZENTACIJA

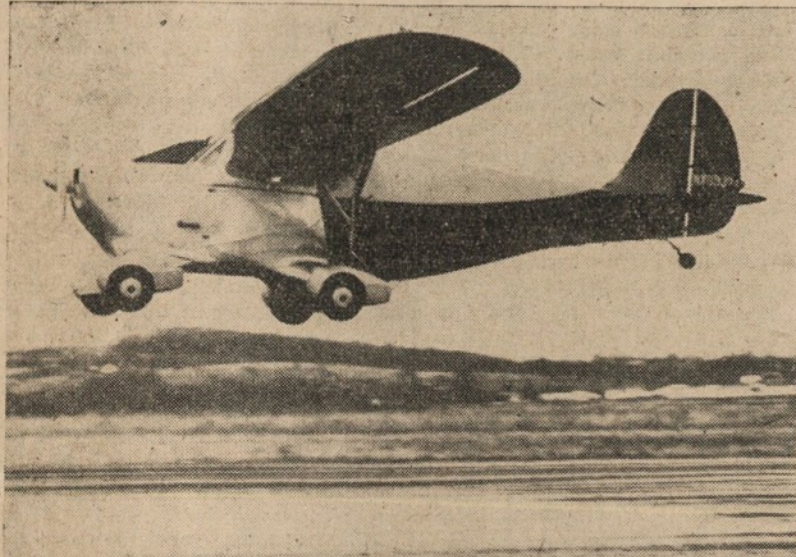
Niekas negalėtų, kad graži repozentacija yra svarbus mūsų visų dalyvavimas, kurį mes kasdien žinome kultūrinę tautų akys, kurios labai dažnai stebisi ir gerisi mūsų sugebėjimu puikiai organizuoti ir dirbti kultūrinę darbą tikrai blogose gyvenimo sąlygose.

Tačiau pilnutinei reprezentacijai ne užtenka vien gražiai šokti ir gražiai dainuoti. Pagalvokime, ko dar mums trūksta. Teisingai kažkas yra pasakęs, kad jei nori nustatyti tautos kultūros laipsnį, apžiūrėk pirmiausia kasdieninio tualeto patalpas. Taigi, reikalinga švara ir tvarka. Ką gi reiškia mūsų puiki reprezentacija scenoje, jei svetimačiai, išsigrūdę iš salės, kurioje grožio mūsų menų, aplink mūsų gyvenamas patalpas pamatys primityvų

popiergalių, tuščių cigarečių dėžučių, išdrakintų šukšlių? Arba dar blogiau — jei pamatytų „išsimažinusius“ vyrų rūkų elgesį? Pagalvokime rimtai. Jei mes sugebame reprezentuoti scenoje, organizuodamiesi, reprezentuokime ir savo gyvenamomis patalpomis — jų tvarkingumą ir švara — taip pat savo kultūringumą elgesiu. Pavasarį jau čia pat.

Parodykime gero noro, įdeikime truputį darbo ir stenkimės palaikyti švara ir tvarką. Tuo mes ne tik mažiau reprezentuosime, kaip meniniai pasirodymais scenoje. Pasakykime sau vieną kartą, kad nešvarių ir netvarkingų tautiečių nebėra. Ir taip padarykime, kad žodis atitiktų tikrovę, nes švara ir tvarkingumas — taip pat reprezentacija.

C. Senkevičius

Auto-lėktuvas. Amerikoje išstobulintas auto-lėktuvas, kurio vid. greitis 195 km/val.

SAUNUS MENINIŲ JĖGŲ PASIRODYMAS FLENSBURGE

Vėlykų antrą dieną (7. IV. 47) Flensburgo lietuvių stovykloje, Mützelburge, įvyko lietuvių kolonijos meninių jėgų pasirodymas, kuris praeidinė stovyklos gyvenimą ir praskaidrino ištrėmte liudnų Vėlykų švenčių nuotaiką.

J. Suniaus vadovaujamas choras padainavo keletą nuotaikingų liaudies dainų, iš kurių labai nusisekusi: „Tykiai, tykiai Nemunėlis teka“. Myk. Venclauskas paskaitė iš savo kūrybos dvi balades. Dar iš Nepr. Lietuvos laikų žinomas ir publikos mėgiamas kupletistas Domas Kaniauskas padai-

navo eilę kupletų apie tremtinių gyvenimo aktualijas. Vadovaujant J. Sadauskui vyrų pasoktas tautinis šokis — Mikita, o G. Tarvydieni vadovaujant moters pašoko „Kepurinė“. E. ir G. Hermanaitės nuotaikingai padainavo duetą: „Ar aš tau, sese, nesakiau“.

Programą užbaigė A. Dagelio vadovaujamas oktetas su ryžtinga daina: „Gaudžia trimitai“.

Iš po gaisro naujai atstatyta scena papuošta dail. G. Grigaravičūtės-Jonelynės dekoracijomis, vaizduojančiomis Tėvynėje paliktą sodybą. Br. D.

A. A. KAZIMIERAS JARAS

S. m. balandžio mėn. 4 d. staigi ir negailestingai mirtis nutraukė Kazimiero Jaro gyvybę.

A. A. Kazimieras Jaras yra gimęs Zagorėje, Šiauliu ap., 1899 m. Tad atsiskyrė su šiuo pasauliu dar pačiam savo protinių ir fizinių galių žydėjimo amžiuje. Per neilgą savo gyvenimą jis yra daug nudirbęs valstybės bei tautos labui. Nepriklausomybės kovų metais mes matome jį tėvynės gynėjų eilėse. Vėliau, išėjęs iš kariuomenės, iki pat šio didžiojo pasaulinio karo su didžiausiu pasišventimu ir sumanumu jis ejo įvairias atsakingas valstybines pareigas. Šio karo metu A. A. Kazimieras daug nukentėjo. Jis nesilankė nė prieš vieną tėvynės okupantą. Dėl to jis neteko ne tik viso savo turto, bet ir sveikatos.

Būdamas tremtyje, A. A. Kazimieras taip pat nesėdėjo be darbo. Nors ir turėdamas nesveiką širdį, visą laiką jis uoliai dirbo, eidamas atsakingas administracines pareigas ir aktyviai dalyvaudamas tautinės bendruomenės kultūros bei labdaros darbuose.

Savo taktu ir sugebėjimu tinkamai dirbti ir bendrauti su žmonėmis jis ugdė tautinės bendruomenės vienybę ir draugiskumą.

Jis buvo tvirtų krikščioniškų ir demokratinių principų, atviro, taikingo ir malonaus būdo žmogus ir pavyzdingas šeimos galva bei tėvas. Neapkentė jis savanaudiškumo ir nesąžiningumo ir visada drįsdavo pasakyti tiesą į akis. Dėl to visai nenuostabu, kad, išlydint jį į amžinojo poilsio vietą, ir moterų ir vyrų akyse spindėjo gailios ašaros.

Jis paliko tremtyje liūdinčią žmoną ir du sūnus. Trečiojo sūnaus likimas yra nežinomas. Dėl jo velionis nuolat sielojosi.

A. A. Kazimiero Jaro mirtis yra didelis nuostolis ne tik šeimai, bet ir visai liet. tautinei bendruomenei.

Tebūnie Tau, Mielas ir Brangus Tautietii ir Taurasis Patriote, lengva svetimioi žeme. Tavo asmens kilnumas, pareigingumas ir pasiaukojimas tėvynės bei tautos reikalams per amžius bus mums gero pavyzdžio švyturys.

J. S.

AR ILGAI GALIMA KESTI BADA?

Nepernesiausiai spaudoje teko skaityti, kad Jungtinės Amerikos Valstybės nutarta sunaikinti tūkstančius tonų bulvių, nes jų pergabenimas į tolimus kraštus (pvz., į Europą) kainuos brangiau, negu esanti patių šių bulvių vertė. Akylus skaittytojas panašaus pobūdžio žinių užtinka ir daugiau. Tačiau kai Amerikoje esama maisto pertekliaus, daugelyje Europos valstybių, o ypač Vokietijoje, maitinimo padėtis yra nepaprastai sunki. Čia jau badauja milijonai žmonių.

Tarp bedaujančiųjų atsiderėmę ir mes, tremtiniai, ypač Britų zonoje, kada mūsų maisto normos buvo „sulygintos“ su vokiečių normomis. Kaip šitas „sulyginimas“ įgyvendinamas praktikoje, tegu bus leista pavaizduoti vienos lietuvių stovyklos (Flensburgo) gaunamo maisto pavyzdžiais.

Štai oficialios savaitinės maisto normos, vėikiančios nuo 3. m. kovo mėn. 3 d.:

	0—1 m.	1—3 m.	3—6 m.	6—10 m.	10—20 m.	Nor. malus
Duona	623	994	1750	2990	3633	2800
Kruopiniai	434	315	252	315	273	252
Pudingas	63	63	63	—	—	—
Kavos surogatai	—	—	31,5	31,5	31,5	31,5
Mėsa	—	98	98	154	154	154
Sviestas	94,5	87,5	87,5	87,5	87,5	49,7
Pienas riebus	5250	5250	3500	—	—	—
Pienas liesas	—	—	—	1500	500	500
Sūris	—	—	15,54	15,54	15,54	15,54
Cukrus	252	126	126	93,8	93,8	63
Medus ar marmeladas	112	112	112	112	112	112
Bulvės	—	1225	2485	2485	2485	2520
Daržovės	560	560	560	560	560	560
Druska	112	112	112	112	112	112
Zuvis	—	—	126	126	126	126

Prie šių normų lengvai dirbantis papildomai dar gauna per savaitę: 400 gr duonos, 100 gr mėsos ir 35 gr riebalų; sunkiai dirbantieji — 1250 gr duonos, 375 gr kruopinių, 250 gr mėsos, 97,5 gr riebalų ir 2000 gr bulvių; ypatingai sunkiai dirbantieji — 1800 gr duonos, 375 gr kruopinių, 600 gr mėsos, 195 gr riebalų ir 2000 gr bulvių. Be to, tam tikri kiekiai papildomų maisto produktų duodami motinoms ir sergantiems tuberkulioze.

Šitokios maisto normos yra popieriuje. Bet vargu ar atsirastų koks nors kulinaras, kuris ir iš šių maisto normų galėtų pagaminti pakankiamą valgį.

Tačiau praktikoje šitos popierinės normos atrodo visai kitaip. Pirmiausia, nuo pat kovo mėn. pradžios iki šio laiko (kovo 25 d.) stovykla visiškai negavo bulvių. Jų vietoje buvo duota keli sunkvežimiai su sušalusiu ir supuvusiu gyvulinį sėtinį. Bandyta iš jų išvirti pietus, tačiau pasirodė, ir išbadėjus tokius sriubos negalima valgyti. Teko sėtinus išvesti laukan (jie net gyvuliams netinka).

Per tą patį laiką buvo atgabenta taip pat keli sunkvežimiai sušalusiu ir supuvusiu vortojimui netinkamų raudonųjų burkelių, gyvulinį bulvių morkų, šiek tiek kopūstų. Dar šiek tiek atvežta džiovintų kopūstų. Taip pat keletą savaitę stovykla visai negauna lieso pieno. Vietoje 154 gr mėsos per savaitę gyventojai gauna pusryčiams po 60 gr dešros, o likusios mėsos kiekis — 79 gr — (20% mėsos kiekio atskaitoma, nes duodama dešra) tenka virtuvei.

Tuo tarpu vietiniai gyventojai vietoje sėtinų, nesant bulvių, gali pirkti miltų, visas daržoves gali pasirinkti, nusiipirkti vortojimui tinkamas, vadinas, gauna virš 1500 kalorijų!

Tuo tarpu stovyklos gyventojas savaitę turi maitintis iš 2,8 kg duonos, 60 gr dešros, 49,7 gr sviesto, 15,54 gr sūrio, 63 gr cukraus, 112 gr marmelado arba dirbt. medaus ir 126 gr žuvies. Pietus turi būti pagaminti iš supuvusių daržovių arba mažaverčių 252 gr kruopinių ir 79 gr mėsos. Ir, pagaliau, ar ne tikras badas, kada savaitės laikotarpyje (kovo 15—25 d.) dėl kokių tai priežasčių buvo sutrūkęs

duonos pristatymas ir begauta tik keli šimtai gramų duonos asmeniui per visą savaitę.

Kad ateityje maitinimosi padėtis pagerėtų — vilčių neturima; priešingai — blogėja.

Todėl netenka stebėtis, kad daugelio stovyklos gyventojų nukendžia sveikata.

Stovyklos ambulatorijos apsaikaviams, apie 75% stovyklos gyventojų turi nemormalų svorį, kai kurie jų labai nusilpę. Dažnai pasitaiko dantų smegenų uždegimų, reikiama odos, skrandžio ligos, anemija ir t. t. Pagaliau, ir tuberkuliozinių skaičius šuoliu didėja. Ypatingai kenčia priaugęjoji karta.

Šių metų sausio — vasario mėn. tikrinimo duomenimis, iš 52 vaikų nuo 6—14 amžiaus, 23 svoris kritęs, 5 likęs tas pat, t. y. per 50% mokyklinio amžiaus vaikų, dėl nemormalaus maitinimo, yra ligoniniai. S. m. vasario 11 d. — kovo 15 d. tikrinimo duomenimis, iš 15 tikrintų vaikų nuo 0—6 metų amžiaus, 8 svoris kritęs, dviejų likęs tas pat ir tik 5 nežymiai priaugę.

Nors oficialiai skaitoma, kad DP maistas sulygintas su vokiečių, tačiau iš tikrųjų tremtiniai esame žymiai blogesnėje padėtyje už vokiečius. Pirmiausia, kaip minėta, tik vienos stovyklos pavyzdžiais, mes gauname daugelį produktų, kurie įskaitomi į 1500 kalorijų dieninę normą, visiškai netinkamų vortojimui, kitus — labai žemos kokybės, o virš skirtingų normų mes negalime iš niekur gauti nė gramo, kai tuo tarpu vokiečiai turi daržus, turi giminį bei pažįtamą kaimą, iš kur ne vienas su laukia realios paramos ir t. t. Be to, tuos pačius produktus vokiečiai krautuvėse pirkdami pasirenka.

Ligonį padėtis DP stovyklose yra tiesiog beviltiška. Sunkiausios ligos atveju, išskyrus Tbe, sergančiam gali būti pakeista juoda duona ir baltą ir vietoj nugriebto pieno gali gauti 0,5 litro gero pieno. Tai ir viskas. Geresnių vaistų stovyklos ambulatorija negauna, vitamininių vaistų gaunami kiekiai mažai, kad ir jų net mažiems vaikams bei vaikams nepakanka. Žuvies taukų gaunami taip pat mažai kiekiai.

Be to ir pats ligonio maisto gavimas apsunkinamas dideliais formalumais. Pagal išleistą potvarkį kiekvieno ligonio tyrimo duomenis turi būti siunčiami vokiečių gydytojų kameroms Hamburg, Liubeke bei Kylyje, kur galės pripažinti ligoniu atitinkamą maisto priedą. Tačiau vietoje paskirtų produktų beveik kiekvienu atveju bus atskaitomi kiti produktai. Štai, keli pavyzdžiai šių naujųjų sergančio davinio normų. Rimtai serga širdies bei kraujo apytakos indų sutrikimo ligomis ir chroniški vidurių ligoniniai galės gauti per savaitę 1,75 litro pieno ir 250 gr kruopinių produktų, o už tai bus atskaitoma 50 gr mėsos. Sergantieji nervų uždegimu galės gauti 1,75 l. pieno, 500 gr kruopų, 80 gr sviesto per savaitę, o už tai bus atskaitoma visa mėsos ir žuvies norma. Seni žmonės, turį per 70 m. amžiaus, be gydytojo atestacijos galės gauti 1/4 litro pieno per dieną, jei jie sutiks kas 4 savaitės atiduoti 150 gr mėsos, 62,5 gr. riebalų ir 250 gr kruopų.

Reikia manyti, kad šitokia maitinimo padėtis yra ne vien šioje lietuvių stovykloje. Sveikliai vyrai pamažu tampa ligoniai ir nedarbingi. Dar mėnesį, kita taip pabėdėjęs, nėra abejonės, dauguma gyventojų tiek nusilps, kad bus reikalingi ilgo ir stropaus sanatorinio gydymo, kol galės imtis kokio nors darbo. Tuo tarpu girdima kalbanti, kad anglai, belgai, prancūzai ir kt. ieško darbo jėgos ir sutinka tik sveikus darbingus vyrus bei moteris įsileisti į savo kraštus kaip emigrantus.

Baigiant norėtų pastebėti, kad lietuviškosios organizacijos, kurių valioje yra iš BALFO gaunamų gėrybių pasiskirstymas, daugiau kreiptų dėmesio į angliu zonos lietuvių stovyklas. Šiaip ar taip, amerikiečių srityje tremtinių maitinimo padėtis visą laiką buvo žymiai geresnė.

A. V.

KRONIKA

„AITVARAS“ ISSKRIDO GASTRO-LIU

Sekmadienį, balandžio 13 dieną, iš Augustorfo stovyklos (ties Detmoldu) išvyko senai jau planuotą gastrolių i Amerikiečių valdomą sritį profesinių aktorių dramos teatras „Aitvaras“. Pirmaisiai apstojimo punktas — Augsburgas, kur „Aitvaro“ kolektyvas susitars kys ir duos pirmuosius spektaklius. Iš ten vyks gastrolių į kitas Amerikiečių zonoje esančias lietuvių stovyklas, kur tiktai galima bus vaidinti.

„Aitvaras“ nusivėžė A. Rūko linksma nutikimą „Bubulis ir Dundulis“ ir 400 metų lietuviškos knygos paminėjimui skirtą koncertą. Abu dalykai yra geri ir vertingi. Abu spektakliai įdomūs ir tremtiniams bus gera naujiena, suteikianti geros atvangos valandų ir pasigrožėjimo momentą.

„Bubulis ir Dundulis“ autorius — Antanas Rūkas, režisierius ir faktinis teatro vedėjas Jurgis Blekaitis, dekoratorių dailininkas Viktoras Andriusis, aktoriai — A. Dikinis, D. Josiškaitė, D. Kubertavičiūtė-Maurukienė, B. Kvedaras, H. Kačinskas, M. Lemešytė-Dikienė, V. Valiukas, R. Veseļauskas, A. Rūkas. Jie visi dalyvauja li: literatūriniam koncerte. Nors stovyklos daugumoje knygos sukakutaves jau bus minėjusios, bet patartina koncertą visur išklausti, nes jis labai gražiai padarytas ir daro gilų įspūdį.

J. K.

KASSELIO „LAISVĖS“ PASTATYMAS

Kasselio lietuvių teatras „Laisvė“ balandžio 25, 26 ir 27 dienomis atidaro pavasario sezoną. Programoje: balieto koncertinė dalis — „Olandiškoji idilija“ — trumpas linksmas baletas ir „Subatos vakarėlis“... vieno veiksmo (45 min.) lietuviškas baletas. Tai pirmasis baletinis pastatymas tremtyje. Libretto P. Mazelio, baletmeisteris Liepinas, režisierius P. Mazelis, dailininkas S. Neliubys, prie piano L. Stankevičius, akordeonistas J. Songaila. Dalyvauja: A. Slepetytė, I. Adomavičiūtė, A. Liepinas ir jaunimas — Z. Baulys, M. Brunezeris, J. Puodžiūnas, ir studijos mokiniai Baltramonaitytė, Rušaitė, Žemaitytė, Stelmokaitė ir Lauks.

„Laisvės“ teatras po gaisro daug ko neteko, bet susitvarkė, papildė nuostolius ir pasidarė naujas patalpas. Tai daugiausia P. Mazelio rūpesčiu.

Sezono atidarymas žada būti impozantiškas.

MEGINAMA KURTI LIETUVIŠKA FILMA

Mūsų spaudos pranešimu, daroma žygių sukurti kultūrinę lietuvišką filmą.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Pranas Alėnas, TALISMANAS. Novelės, Bambergas, 1946 m., Talalio leidinys, 64 psl., kaina RM 3,5.

VAGOS, mėnesinis kultūros žurnalas, Nr. 6 (1946 m. lapkr. — gruodžio mėn.), Uchtė, 76 psl. (spausdintas rotatoriumu).

Albertas Tarulis, Dr. rer. pol. WIRTSCHAFTLICHE RÜCKSTÄNDIGKEIT EUROPÄISCHER AGRAR-LÄNDER UND IHR ZUSAMMENHANG MIT DEM INDUSTRIALISIERUNGSGRAD, Frankfurt am Main, 1947 m., 96 psl. (disertacija).

„MUSŲ SACHMATAI“ NR. 3

Jau išėjo iš spaudos sachmatininkų žurnalas „MUSŲ SACHMATAI“ Nr. 3. Šis nr-is yra dar turtingesnis ir įvairesnis už pirmuosius du numerius. Užsakyti galima pas redaktorių: K. Skėma, (21a) Blomberg/Lippe, Hagenstr. 59 arba Baltų Centr. Tarybos Spaudos Skyrių.

Vikt. Kamantauskas, ANGLŲ KALBOS GRAMATIKA. Išleido „Atžalynas“ Weilheim-Teck, pavestas LTB apygardos komiteto Tiubingene. Kaina nepažymėta. Gramatika gana plati ir fachmantiškai sudaryta, be to, pritaikyta lietuviams.

Laimė nelaimėje: vienas britų lėktuvas sniego pūgos metu Škotijoje nusileido ant namo stogo netoli aerodromo. Lėktuvo igula (3 vyrai) liko sveika, o pats lėktuvas, plaužęs stogą, įstrigtarp dumtraukių. Apatiniuose aukštuose žaidė vaikai manė, kad kaminkrėčiai valo dumtraukius. (dpd-Planet)

Ir Gross Hesepeje lietuviai nesnaudžia

Si žemėlapyje nepažymėta vietovė negali pasigirti puikiomis apylinkėmis ir geru susisiekimu. Aplinkui akimis neužmatomi durpynai, besibaigiant kaž kur Olandijoje. Seniau čia buvo belaisvių stovykla, bet pasibaigus karui išvyko belaisviai, išnyko stovyklų supusios spygliuotos vielos, o mediniuose barakuose įsikūrė nauji gyventojai — lietuviai. Negalima pasigirti ir patogiais butais. Tačiau kultūrinis gyvenimas gana gyvas. Pradėkime nuo vaikų darželio. Jis įsikūręs jaukiame, tautiniais ornamentais ir artimais vaikų sielai paveikslais išpuošame barake. Vaikų daug. Jų lanko visi mažiųjų lagerio gyventojai. Toliau pradžioje mokykla su keturiomis skyriais. Prieš metus įkurta gimnazija. Veikia aštuoniomis klasiėmis, mokinių netoli šimto. Gimnazijai vadovauja dir. J. Žilinskas.

Gross Hesepeje rūpinamasi išmokyti amatų ir įsityti specialybes. Čia veikia auto mechanikų mokykla, įkurta praėjusių metų rudį. Kursas įeinamas per 2 semestrus. Ją baigę įgyt auto mechanik specialybę. Šiai mokyklai vadovauja inž. Čeponkus. Dar veikia dailės studija, vadovaujama dail. Stankevičės-Abraitienės. Studija lanko aštuoni mokiniai. Mokslo metus studija pradėjo su didesniu mokinių skaičiumi, bet vėliau jų skaičius sumažėjo ir pasiliko tik tie, kurie dirba ir gyvena noru tapti menininkais. Studija atliko ir visai apčiuopiamų darbų: išdekoravo parapjios bažnyčią, stovyklos salę. Naujų metų kaukių baldui pagamino kaukes ir dažnai atlieka užsakymus ukrainiečių operetei.

Be minėtų mokyklų dar veikia vyriškų ir moteriškų rūbų siuvimo kursai, modišių kursai ir batsiuvų mokykla, modišių kursai ir batsiuvų mokykla, modišių kursai ir batsiuvų mokykla, modišių kursai ir batsiuvų mokykla.

Gross Hesepės sportininkai taip pat gražiai dirba. Veikia futbolo, krepšinio ir orasydygių vyrų komandos. Futbolo komanda daug kartų turėjo rungtynes su vietinėmis vokiečių ir anglų bei lenkų komandomis ir labai retai pralaimėdavo. Sporto gyvenimas spiečiasi apie YMCA.

Be minėtų komandų veikia dar ir kitos sporto sekcijos. Be to, stovykloje veikia keletas kultūrinių būrelių.

Stovyklos religiniam ir kultūriniam gyvenimui vadovauja kun. E. Petrelevičius. Gerovės komiteto pirmininku yra dipl. teis. Adomaitis, stovyklos komendantu — inž. Čeponkus.

Ainsi

BBC, IV. 15. Balandžio 14 d. Prancūzijos prezidentas Auriol Tulone pasakytoje kalboje kvietė visus prancūzus laikytis vienybės. Manoma, kad šia kalba jis norėjęs pasmerkti De Gaulle, kuris savo kalbomis arda vienybę.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Pertvarkius ekspediciją, „L. Z.“ gaunantieji diidienais kiekiais laikraštį gaus daug greičiau.

Prašome už kiekvieną nr. tuojau atsiskaityti. Netvarkingai atsiskaitantys platintojams bus nutraukiamas siuntinėjimas. Pavieniams skaitytojams, iš anksto neapmokėjus prenumeratos, siuntimas sustabdomas.

„L. Z.“ skaitytojų jau yra išvykusių ir daug iš mūsų pasirašė ir ruošiasi vykti į Angliją.

Pranešame visiems, kad kiekvienas gaus laikraštį, kas praneš savo tikslų adresą šiuo adresu: „LITHUANIAN WEEKLY NEWS“ Administracija, (21a) Detmold, Wittjestr. 14, GERMANIA.

3) Verbavimo į Angliją reikalu

smulkiai informuoti apie komisijų pranešimus, verbavimo sekmingumą ir atsiųsti BCT kartotekai išvykusiųjų sąrašus.

4) Atsiųsti BCT kartotekai moterų išvykusių į Angliją, sąrašus.

REIKALINGI IŠVYKUSIŲ Į ANGLIJĄ ADRESAI

Išvykusios moterys į Angliją ligoninių darbams teiraujasi, ar negalėtų užsiprenumeruoti „Lietuvių Žodį“. BCT turi galimybę joms visoms pasiųsti laikraštį, tačiau neturi jų adresų. Prašome išvykusiųjų į Angliją šeimoms narius arba artimuosius pranešti BCT tikslius išvykusiųjų adresus Anglijoje civiliniu paštu.

Tikslesniam ir greitesniam laikraščio paskirstymui Anglijoje reikalingas Administracijos atstovas. Prašome Anglijos lietuvių tam reikaliui pasisiųsti.

Administracija

PAIESKOJIMAI

Vincas Ališauskas, gyv. Hamburg-Geestacht, DP Camp 1225 F, prašo atsiliepti Tirulį Povilą — atstato reikalą.

Paieškomas Baniukaitis Zenonas 15 metų amž. nuo Kėdainių. Žinantieji apie jį prašo, ai pranešti tėvui. A. Baniukaitis, (14), Neutten (Kreis Nürtingen), Bahahof str. 16.

„L. Z.“ Administracija prašo Joną Steponavičių, gyvenusį Seedorfo stovykloje, pranešti savo tikslų dabartinį

adresą (su UNRRS Team Nr. imtinai).

Adm.

Lietuvių ŽODIS
LITHUANIAN WEEKLY NEWS

Lietuvių savaitraštis Anglų zonoje

Leidžia Baltų Centrinės Tarybos

Lietuvių Skyrius

Redaguoja Redakcinė Kolegija

Vyr. Redakt. Jonas Kardelis

Adresas: (21a) Detmold, Wittjestr. 14

News-paper authorised by P.R.I.S.C.

CCG (BE)

Spaudžia Borek & Geiser, Detmold

PRANEŠIMAI

MOKANČIŲ ANGLŲ KALBĄ DEME-SIUI

Pabaltiečių stovyklų administravimui Anglijoje reikalingi anglų kalbą mokantys tarnautojai.

1. Prašome visus mokančius anglų kalbą ir norinčius dirbti stovyklų administracijoje pranešti mums savo adresus ir atsiųsti anglų kalba trumpas autobiografijas.

Tatai prašome padaryti ir tuos, kurie tam darbui pareikšimusi jau yra įteikę per UNRRA arba net yra įtarības priėmė.

2. Anglų kalbos žinovus ir mokytojus prašome skubiai suruošti stovyklo-